

TARTU ÜLIKOOI EETIKAKESKUSE 2019. AASTA ARUANNE

Jaanuar 2020

Sisukord

I. ÜLEVAADE	3
II. TEADUS- JA ARENDUSTEGEVUS	4
Rahastuse saanud teadus- ja arendustöö grandid	4
Võidetud hanked	8
Esitatud taotlused	9
Individuaalsed grandid	10
Rahvusvahelised töötoad	11
Teaduslikud artiklid ja kogumikud	11
Ettekanded konverentsidel ja töötubades	12
Osalemine projektide töökohtumistel	14
III. ÕPPETEGEVUS.....	15
Kaitstud magistri- ja bakalaureusetööd.....	15
Kirjutamisel olevad doktori- ja magistritööd.....	15
Kursused	16
Täiendõpe.....	20
Raamatukogu ja kirjanduse komplekteerimine.....	21
IV. ÜHISKONNALE SUUNATUD TEGEVUS	22
Koostööprojektid.....	22
Ühiskonnale suunatud konverentsid	27
Kollokviumid ja arutelud	30
Avalikud esinemised.....	32
Raamatud	34
Meedia.....	35
Eetikaveeb.....	37
V. TÖÖTAJAD.....	39

I. ÜLEVAADE

Tartu Ülikooli eetikakeskus asutati 1. juunil 2001 interdistsiplinaarse üksusena Tartu Ülikooli filosoofiateaduskonna juures. Tartu Ülikooli eetikakeskus tegutseb uue statuudi alusel alates

1. jaanuarist 2009 konsortsiumina, kuhu algselt kuulus kaheksa teaduskonda. Pärast teaduskondade ühendamist valdkondadeks on konsortsiumisse haaratud kõik neli valdkonda: humanitaarteaduste ja kunstide valdkond, sotsiaalteaduste valdkond, meditsiiniteaduste valdkond ning loodus- ja täppisteaduste valdkond.

Konsortsiumi nõukogu koosseis on järgmine: eksperimentaalpsühholoogia professor Jüri Allik, kirikuloo professor Riho Altnurme, tervishoiukorralduse professor Raul-Allan Kiivet, etnoloogia dotsent Ene Kõresaar, õiguse ajaloo professor Marju Luts-Sootak, rakubioloogia professor Toivo Maimets, majanduspoliitika professor Jüri Sepp, spordifüsioloogia professor Vahur Ööpik ja filosoofia doktorant Kristi Lõuk.

Nõukogu esimees on professor Toivo Maimets.

Eetikakeskuse juhataja on professor Margit Sutrop.

Keskuse ülesanneteks on:

- organiseerida interdistsiplinaarset uurimistööd teadust ja ühiskonda puudutavates eetika küsimustes;
- suunata Eesti ühiskonda reflekteerima normide, väärtuste ja õigluse küsimuste üle, korraldades avalikke loenguid, kohtumisi, seminare, diskussioone;
- koordineerida ja parandada eetika õpetamist ülikoolis, valmistada trükiks ette eetikaõpikuid ja oluliste eetikaalaste tekstide kogumikke;
- arendada kontakte teiste eetikakeskustega ja organiseerida külalisesinejate kutsumist teistest ülikoolidest kodu- ja välismaal.

Eetikakeskus näeb oma ülesandena samuti eetika õpetamise korraldamist nii Tartu Ülikoolis kui väljaspool. Soovime aidata kaasa eetika õpetamisele gümnaasiumides. Eetikakeskus osaleb mitmetes rahvusvahelistes teaduslikes uurimisprojektides. Keskuse raamatukogus on rikkalik valik filosoofia- ja eetikaalast kirjandust, mis on kättesaadav nii teadlastele, üliõpilastele kui ka kõigile teistele huvilistele.

II. TEADUS- JA ARENDUSTEgevus

Rahastuse saanud teadus- ja arendustöö grandid

1) Horisont 2020 projekt **PRO-RES (PROmoting integrity in the use of RESearch results in evidence based policy: a focus on non-medical research)**, koordinaator European Science Foundation. Lisaks TÜ eetikakeskusele osaleb projektis tarkvaratehnika professor Dietmar Pfahl (loodus- ja täppisteaduste valdkond, arvutiteaduste instituut).

PRO-RES projekti üldine eesmärk on üles ehitada teaduseetika ja hea teaduse raamistik mittemeditiinilistele uuringutele, mis oleks kavandatud kõikide oluliste sidusgruppide koostöona ning oleks neile vastuvõetav, sealjuures oleks raamistik sarnane Oviedo konventsiooni ja Helsingi deklaratsiooniga.

PRO-RES kavatseb kasutada varasemaid hea teaduse põhimõtete sõnastusi, mida on toetanud Euroopa Liit ja muud rahvuslikud ja rahvusvahelised organisatsioonid. Samal ajal, selleks et olla püsiv ja jätkusuutlik, peab tulemus olema ka piisavalt paindlik, et suuta rahuldada ka oodatavaid tulevasi vajadusi. Loodav raamistik on kavandatud mitmetasemelisena, alustades lihtsast sissejuhatavast „aluspõhimõtete“ tasemest, jätkates rohkem tausta ning selgitusi esitatavate tasemetega ning lõpetades otsuste langetamise keerukamate abivahenditega hilisematel etappidel. Selline ülesehitus tagab, et algus ei tekita hirmu teaduseetika ja hea teaduse nõuetest arusaamise raskuste ees, kuid samal ajal uuritakse täies mahus põhimõtete selgitavaid põhjendusi.

Kestus: 2018–2020

Summa: 162 250 EUR

2) Horisont 2020 projekt „**ACCOMPLISSH – Accelerate CO-creation by setting up a Multi-actor Platform for Impact from Social Sciences and Humanities**“

Projekti eesmärk on välja selgitada probleemid ja takistused, mis piiravad sotsiaal- ja humanitaarteadustes tehtava uurimistöö jõudmist väljapoole akadeemiat. Eetikakeskus juhib koos Göttingeni ülikooliga eneseanalüüsi ja eetika tööpaketti.

Kestus: märts 2016–veebruar 2019

Koordinaator: University of Groningen, Holland

Kogusumma: 110 714 EUR

3) **RITA4 „Teaduseetika järelevalve ja toetamise riikliku süsteemi loomine Eestis“**

Antud uuringu eesmärk on kaardistada teaduseetika valdkonnas praegu Eestis tegutsevad institutsioonid (komiteed, nõuandvad kogud, keskused), analüüsida nende tegevust; kaardistada erinevate sidusrühmade ja organisatsioonide vajadus teaduseetika küsimustega tegelemiseks, analüüsida eri riikide teaduseetika korraldust ja leida Eestile sobivaid eeskujusid,

anda soovitusi teaduseetika riikliku süsteemi ja institutsionaalse korralduse loomiseks ning hea teaduse riikliku voliniku määramiseks ja uuringueetikakomiteede töö korraldamiseks.

Uuringu läbiviimiseks kasutatakse nii kvalitatiivseid kui kvantitatiivseid meetodeid, analüüsitakse nii olemasolevaid dokumente ja andmeid kui ka kogutakse juurde uut informatsiooni. Seejuures analüüsitakse häid praktikaid teistest riikidest. Uuringu tulemused kirjeldavad praegust Eesti teaduseetika süsteemi, sisaldavad soovitusi teaduseetika töö korraldamiseks, muudatuste elluviimiseks, et suurendada teaduseetika organisatsioonide töö läbipaistvust, sõltumatust ja võimaldada Eestil paremini osaleda Euroopa eetikaorganisatsioonide võrgustikus.

Projekti juhib Tartu Ülikooli Rakendusuuringu Keskus ning kaasatud on Tartu Ülikooli eetikakeskus.

Kestus: 2019

Summa: 29 300 EUR

4) Tartu Ülikooli arengufondi toetus valdkondadevahelisele projektile „**Teaduseetika juhendmaterjalide koostamine ja hea teadustava loomine**“ jätkuprojekt. Projekti eesmärgiks on töötada välja teaduseetika alased juhendmaterjalid ja teadustöö hea tava ning protseduurid selle juurutamiseks ning rikkumiste menetlemiseks Tartu Ülikoolis.

Juhendmaterjalid on [veebipõhised](#) ning neid hakatakse jooksvalt täiendada.

Tartu Ülikooli väljakutsed hea teaduse alal on teadusandmete hoiustamise, käitlemise ja isikustatud andmete kaitse jaoks vajalike normide ühtlustamine (andmete haldamise küsimuses põrkuvad privaatsuse, autonoomia väärtused avatud teaduse ideaali ja andmete pikaajalise säilitamise nõudega; teisalt vajab isikuandmete turvaline kaitse tehnilise pädevuse ja taristu ning juriidilise pädevuse ühendamist) ning teadusliku väärkäitumise kahtluste menetlemissüsteemi võimaldamine.

Projekti lõpuks on valminud ka hea teadustava rakendamise juhend, mille koostas koostas TÜ eetikakeskus koostöös TÜ akadeemilise sekretäri Andres Soosaare, TÜ õigusnõuniku Aliis Liini, TÜ personali arenduskeskuse endise juhataja Marek Sammuli, TÜ grandikeskuse teadus- ja arendustegevuse juhi Taivo Raua ning juristi Dmitry Denisoviga. Samuti osales aruteludes tulevane TÜ akadeemiline sekretär Tõnis Karki. Hea teadustava rakendamise juhendi kesksed teemadeks nõustamissüsteemi ja hea teadustava rikkumise kaebuste ja kahtluste menetlemise süsteemi (protseduuriireglite) väljatöötamine:

Hea teadustava rakendamise juhend on läbinud TÜ rektoraadi kaks aruteluringi 22.08.2019 ja 12.11.2019. Samuti on TÜ akadeemiline sekretär seda tutvustanud valdkondadele ning kogunud tagasisidet ning parandusettepanekuid. Kommentaare teksti täiustamise osas oleme saanud ka doktoriaine „Hea teadus: raamnõuded, väärtused ja tegevuspõhimõtted“ osalejatelt.

Hea teadustava rakendamise juhendi oletatav toimima hakkamise kuupäev on 01.02.2020.

Projekti juht: prof Margit Sutrop.

Kestus: 2017–2019.

5) Rahastuse sai Erasmus+ (Key Action 2: Cooperation for innovation and the exchange of good practices, Knowledge Alliances) projekt „**Advanced Training on Healthcare Innovation Knowledge Alliance**“ (ATHIKA) Projektijuht partner on Ramon Llulli Ülikool (Hispaania), lisaks TÜ eetikakeskusele (Kadri Simm, Margit Sutrop) osaleb Eestist projektist veel Technopolis Group.

IKT süsteemidel põhinev uudse tervishoiusüsteemi areng nõuab suuremat koostööd tervishoiutöötajate ja patsientide ning tehnoloogiaekspertide vahel, et tuvastada andmed ja informatsioon, mis on väärtuslikud tervishoiuteenuste pakkumisel ning jätta välja info, mis on kahjulik, ebakorrekne, sertifitseerimata, testimata või mis võib olla takistuseks patsiendile oma tervisega seotud otsuste tegemisel ning fundamentaalsete inimõiguste kaitsel. Hetkel valitseb puudus tehnoloogiaekspertidest ja inseneridest, kes tunnevad tervishoiuteenuste spetsiifilisi eetilisi mõjusid. Samal ajal on tervishoiukorraldajad tõrksad muudatuste osas, mida tehnoloogia kaasamine kaasa toob.

Projekti partnerid tajuvad selles olukorras, et meditsiinivaldkonna IKT ettevõtted ja tuleviku tööandjad peavad kasvatama tehnoloogilisi oskusi ja eetilist kompetentsi, et digitaalne tervishoiu innovatsioon rakenduks humanistlikul viisil. Nende vajaduste adresseerimiseks loob ATHIKA võimalused innovatiivseks väljaõppeks, mille eesmärk on kasvatada IKT innovatsiooni ja ettevõtmiste edukat rakendumist Euroopa tervishoiuvaldkonnas.

ATHIKA loob koolitusprogrammi, kuhu kaasatakse akadeemilised ringkonnad, rahvatervise üksused, väikesed ja keskmised ettevõtted, *start-up*'id, ettevõtjad ja ärikonsultandid. Partnerite mitmekesisus tagab tervikliku nägemuse tervishoiusektorist ja võimaldab tuvastada kõige pakilisemad väljakutsed. Partnerid juhendavad tudengeid nende väljaõppe jooksul. Koostöösse on kaasatud erineva taustaga tudengid eri kõrgkoolidest, töötamaks välja uudseid tehnikaid ja eetilistele nõuetele vastavaid lahendusi. ATHIKA seob omavahel väljaõppe võistluslike tegevustega vastavates töötubades ja sümposiumidel, kus vahetatakse projekti tulemusi, teadmisi ja õppetunde, mida partnerid, tudengid ja teised tervishoiuvaldkonna sidusrühmad üle Euroopa on omandanud.

Kestus: 2019–2021

Summa: 76 580 EUR

6) Mobilitas+ järedoktori grant „**Multikulturalismi lahkarvamused ja tõkked: poliitilise kõrvalejätmise kriitika**“

Euroopa jätkuva rändekriisi ja kaasaegse multikulturalismiga seotud sügavate väärtuskonfliktide tõttu on kultuurilise integratsiooni ja koostöö probleem silmanähtavam kui kunagi varem. Esitan sotsiaalpoliitilise kõrvalejätmise funktsiooni analüüsi, et edendada selle ühildumist/kooskõlastamist.

Praegusel ajal on filosoofid kõrvalejätmise olemuse ja väärtuse hindamisel teravalt lahknenu. Ühelt poolt on neid, kes, pidades lugu ühiskondliku elukorralduse parandamisest, peavad kultuuriliste väärtuste kõrvalejätmist ja indiviide, kes taolisi väärtusi kannavad, moraalselt väärastunuteks ning isegi kontraproduktiivseteks.

On ka palju neid, kes, vastupidi, peavad poliitilist kõrvalejätmist *sine qua non* harmooniliselt toimiva poliitika aluseks. Käesolevas uurimuses hindan kriitiliselt argumente, mida tuuakse poliitilise kõrvalejätmise poolt ja vastu, eesmärgiga konstrueerida filosoofiliselt koherentne mudel, näidates, kuidas selline kõrvalejätmine toimib sotsiaalpoliitilise hädavajadusena.

Projekti täitja: James Pearson.

Projekti kestvus: 2019–2021

Summa: 81 359 EUR

7) Personaalne uurimistoetus (PUT) „**Praktiline metaetika**“

Projekti eesmärk on arendada uus metodoloogiline lähenemine metaetikas, mida nimetan „praktiliseks metaetikaks“. Eetika olemust ja eetilist otsustust puudutavate traditsiooniliste filosoofiliste küsimuste vastamisel peaksime tähele panema sellist tõendikogumit, mida nimetan „moraaliotsustuse eetikaks“. Selle all mõeldakse ideede kogumit selle kohta, kuidas on kohustuslik, keelatud, lubatud või mõistlik käituda siis, kui tegeldakse eetilise aruteluga nii oma kui teiste inimeste tegude üle, kas kahekõnes või ka üksinda. Metaetiliselt küsimusi (nt „Kas moraalsed teod on objektiivsed?“) saab siis uurida selle metodoloogilise printsiibi valguses: moraaliotsustuse metaetika peab olema kooskõlas moraaliotsustuse eetikaga. Projekt koosneb kahest komplementaarsest osast: 1) moraaliotsustuse eetika mitme külje detailne analüüs; 2) viimase alusel erinevate metaetika teooriate kriitiline ringvaade ja võrdlus.

Teema juht: dr Francesco Orsi

Kestus: 2017–2020

Summa: 46 200 EUR

8) Institutsionaalne uurimistoetus (IUT) „**Lahkarvamuste filosoofiline analüüs**“

Projekt uurib lahkarvamusi, mis kerkivad esile filosoofias (nt loogikas, ontoloogias), teaduses, eetikas ning tavaelus. Eesmärk on uurida lahkarvamuste loomust, hinnata eeldatavalt ebafunktsionaalsete lahkarvamuste olemasolust tulenevaid järeldusi vastava valdkonna objektiivsuse jaoks ja arendada välja strateegiaid lahkarvamustega toimetulekuks. Projekt kasutab ära TÜ filosoofiaosakonna mitmekülgselt pädevust, lähenedes lahkarvamustele kontseptuaalsest, metafüüsilisest ning praktilisest vaatepunktist, eesmärgiga luua lahkarvamuste integreeritud käsitlus. Projekti tulemuseks on:

- 1) mõisteline selgus lahkarvamuse erinevate tüüpide osas ja heuristikad lahkarvamuse tüübi määramiseks,
- 2) eeldatavalt ebafunktsionaalsetest lahkarvamustest tulenevate metafüüsiliste järelduste selgitus ning nende tulemustest lähtuvalt,
- 3) põhjendatud ettekujutus selle kohta, kuidas on kõige otstarbekam lahendada mõningaid elulisi lahkarvamusi.

Teema juht: prof Margit Sutrop

Kestus: 2014–2019

Summa: 2019: 124 500 EUR

9) **Eesti-uuringute tippkeskus** (CEES – Center for Excellence in Estonian Studies)

Institutsionaalse uurimisrühma „Lahkarvamuste filosoofiline analüüs“ juht: Margit Sutrop.

Keskus tegutseb juhtivteadur Mare Kõiva juhtimisel Eesti Kirjandusmuuseumi juures ning koondab 15 uurimisgruppi, milles osaleb üle 60 doktorikraadiga teadustöötaja ning üle 50 doktorandi Eesti Kirjandusmuuseumist, Tartu Ülikooli humanitaarteaduste ja kunstide ning loodus- ja täppisteaduste valdkonnast, Eesti Keele Instituudist, Tallinna Ülikoolist, Muusikaakadeemiast ja Tallinna Tehnikaülikooli Küberneetika Instituudist. Tippkeskuse eesmärk on Eesti uuringud kõige laiemas mõttes, transkultuuriliste ja emblemaatiliste nähtuste kompleksne uurimine Eesti keele- ja kultuuriruumis; digihumanitaaria ja arvutianalüüsi arendamine.

Juhtivpartner: Eesti Kirjandusmuuseum

Kestus: 2016–2022

Aastane summa: 54 000

Kogu uurimisrühma summa 2016–2022: 352 658 EUR

10) **Kõrgkooliõpik „Praktiline eetika“**

Projekti juht: dots. Kadri Simm

Rahastusprogramm: Eestikeelsed kõrgkooliõpikud 2018–2027, SA Archimedes

Kestus: 2019–2021

Summa: 23 900 EUR

Võidetud hanked

1) Haridus- ja teadusministeerium korraldas lihthanke teemal „**Väärtuste ja vastutuse eksperdirühma juhtimise teenus**“, mille tulemusel võitis TÜ eetikakeskus HTM lepingu pikaajalise arenguraamistiku (2021–2035) väljatöötamiseks väärtuste ja vastutuse teemavaldkonnas.

Tartu Ülikooli eetikakeskus osales Haridus ja Teadusstrateegia 2021–2035 koostamises ning vedas eest „Väärtuste ja vastutuse“ ekspertrühma. Selle jaoks moodustati ekspertrühma juhtgrupp, mille töös osales eksperte kõigest neljast ministeeriumi strategiavaldkonnast (haridus, noorsootöö, teadus ja keelepoliitika): Triin Vihalemm, Äli Leijen, Margus Pedaste, Martin Ehala, Toivo Maimets, Martti Martinson, Heli Mattisen, Katrin Poom-Valickis, Indrek Lillemägi ja Toomas Kruusimägi. Ekspertrühma juhtis professor Margit Sutrop. 2018.–2019. aastal kohtus ekspertrühm üheksaks töökoosolekuks, millest kolm on olnud avalikud arutelud

visioonipaberi probleemistiku kaardistamiseks (hariduse teemaline diagnostikapäev 01.10.18 Tartus ja ühiskonna väärtuste teemaline diagnostikapäev 15.10.18 Tartus) ning esialgse visioonipaberi tutvustamiseks (ekspertühmade ühisseminar 30.10.18 Tallinnas). Juhtrühma ja ekspertgrupi töö tulemusel valminud väärtuste ja vastutuse ekspertühma visioonipaber ja selle taustamaterjal. Kolme ekspertühma visioonidokumentide kokkuvõtet „Tark ja tegus Eesti 2035“ tutvustati esmakordselt 15. aprillil 2019 toimunud visioonikonverentsil. Visioonidokument on leitav aadressil:

https://www.hm.ee/sites/default/files/tark_ja_tegus_kokkuvote_eestik_a4_veebi.pdf

Hankelepingu periood: 21.08.2018–04.03.2019

Hanke maksumus: 16 000 EUR

2) Sotsiaalministeeriumi hange „**Personaalmehitsiini projekti õigusliku ja eetilise analüüsi väikeost**“

Hanke võitis NJORD Advokaadibüroo OÜ ja allhanke korras koostasid eetilise analüüsi Kadri Simm ja Margit Sutrop.

Periood: november–detsember 2019

Summa: 4500 EUR

Esitatud taotlused

1) Horizont 2020 projekt „**Noorte harimine ja jõustamine läbi mängimise internetis ohutult toimetamiseks**“ (RAYUELA)

Juhtpartner: Universidad Pontificia Comillas (Hispaania)

TÜ kogueelarve (koos üldkuluga): 218 750 EUR

2) Personaalse uurimistoetuse rühmagrant „**Usaldus tehisintellekti vastu: mõistelised, eetilised ja sotsiaalsed aspektid**“

Milles seisneb usaldus tehisintellekti (TI) vastu ning milline TI on usaldusväärne? Millised eetilised kaalutlused on olulised usaldusväärse TI arendamisel? Projekt keskendub neile ja teistele usaldusega seotud filosoofilistele küsimustele eri liiki TI suhtes nagu praegune kitsas TI, üldine tehisintellekt ja superintellekt. Projekti peamised tulemused on

- 1) mõistelise selguse kasv TI usaldamise teemal;
- 2) „väärtuste joondamise probleemi“ analüüs ühes ettepanekutega selle kohta, kuidas anda TI-le eetikat;
- 3) TI-ga seotud usalduse rolli ja riskide mõistmine seoses esindusdemokraatia, tervishoiu ning võimaliku inimese ja masina kokku sulandumisega.

Projekti vastutav täitja: Margit Sutrop.

Staatust: projekt ei saanud toetust, esitame uuesti humanitaarteaduste ja kunstide valdkonna grandikonkursile.

Individuaalsed grandid

Margit Sutrop, Kone Foundation Fellowship, University of Helsinki Collegium for Advanced Studies

Eesmärk: uurimistöö tegemiseks Helsingi ülikooli juures teemal „Building Trust in Artificial Intelligence“.

Kutsuja: Helsingi ülikooli praktilise filosoofia osakond.

Kestus: 14.02.2020–13.06.2020.

Summa: 17 500 EUR.

Rahvusvahelised töötoad

10.05.2019 korraldasid Tartu Ülikooli eetikakeskus ja TÜ arvutiteaduste instituudi professor Dietmar Pfahl Tallinnas rahvusvahelise töötoa, mis käsitles autonoomsete süsteemide, bioinformaatika ning targa otsustustoe eetikaküsimusi.

Töötuba oli osa H2020 projektist PRO-RES, mille rõhuasetus on mittemeditsiinilistel teadussuundadel. Töötoas uuriti, missugune on nendes teadusvaldkondades (nt arvuti- või, tehnikateadused) uurijate, teadusasutuste ning uurimistööd rahastavate organisatsioonide roll eetilise teadustöö edendamisel.

Huvipooled arutlesid autonoomsete süsteemide, bioinformaatika ning targa otsustustoe eetikaküsimuste üle. Samuti uuriti, missugused on konkreetse kogukonna probleemid, mis on seotud tõenduspõhise poliitika kujundamisega: nt privaatsuse küsimused, huvide konflikt, eetikakomitee kooskõlastuse saamine jms.

Oma ideede ja kogemuste jagamiseks kutsuti töötuppa mitmed eksperdid Põhjamaadest ja Eestist: osalesid Jyväskylä Ülikooli, TalTech'i, Chalmersi Ülikooli, Eesti Geenivaramu, Bergeni Ülikooli, Archimedese, Lundi Ülikooli, Blekinge Tehnoloogiainstituudi, Tartu Ülikooli, Taani Tehnikaülikooli ja PRO-RESi projekti esindajad. Kõik kutsutud olid teaduskogukonnas tunnustatud eestkõnelejad, suunajad ja spetsialistid.

Teaduslikud artiklid ja kogumikud

Meriste, Heidy (2019). Against Exclusively Retrospective Guilt. Cokelet, B.; Maley, C. J. (eds.), *The Moral Psychology of Guilt*. Rowman & Littlefield International.

Orsi, Francesco (2019). Seks, surm ja perverssus. *Akadeemia*, 7, 1301–1312.

Orsi, Francesco (2019). Kuidas antropotseenis õigesti talitada. *Vikerkaar*, 9.

Sutrop, Margit (2019). Should We Trust Artificial Intelligence? *Trames: Journal of the Humanities and Social Sciences*, 23(4), 499–522. [10.3176/tr.2019.4.07](https://doi.org/10.3176/tr.2019.4.07).

Sutrop, Margit (2019). Emotsioonide roll moraalsetes lahkarvamustes. Altnurme, R. (koost); Mets, M. (toim), *Humanitaarteadused ja kunstid 100-aastases rahvusülikoolis* (186–197). Tartu Ülikooli Kirjastus.

Sutrop, Margit (2019). Väärtuste ja vastutuse visioon. – *Tark ja tegus Eesti 2035. Ekspertühmade tulekuvisionid ja ettepanekud Eesti haridus-, teadus-, noorte- ja keelevaldkonna arendamiseks aastatel 2021–2035* (8–60). Haridus- ja Teadusministeerium.

Sutrop, Margit; Lõuk, Kristi (2020). Informed Consent and Ethical Research. Iphofen, R. (ed), *Handbook of Research Ethics and Scientific Integrity*. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-76040-7_8-1

- Sutrop, Margit; Parder, Mari-Liisa; Juurik, Marten (2020). Research Ethics Codes and Guidelines. Iphofen, R. (ed.), *Handbook of Research Ethics and Scientific Integrity*. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-76040-7_2-1
- Tamppuu, Piia; Seppel, Külliki; Simm, Kadri (2019). Appropriation of the Nordic brand in the Estonian political discourse in 1997–2017: Consistencies and contestations. Cecilia Cassinger, Andrea Lucarelli, Szilvia Gyimóthy (eds.), *The Nordic Wave in Place Branding: Poetics, Practices, Politics* (191–206). Edward Elgar Publishing.
- Volberg, Mats. (2019). Sandel, Michael. Sellers M., Kirste S. (eds.), *Encyclopedia of the Philosophy of Law and Social Philosophy* (1–6). Dordrecht: Springer. 10.1007/978-94-007-6730-0_301-1.
- Volberg, Mats (2018). Saatesõna. *Robert Nozick „Anarhia, riik ja utoopia“* (541–576). Tartu: Ilmamaa.
- Volt, Marek (2019). Kuidas hinnata abstraksionismi? Lola Liivat ja kunstikategooria staatus. Kaire Nurk (toim), *Lola Liivat – 60 aastat abstraksionismis* (1–20). Tallinna Raamatutrükikoda [ilmumas].

Ettekanded konverentsidel ja töötubades

- Lõuk, Kristi „How paternalistic should ethics of research with human subjects be?“, Workshop on Autonomy, University of Stockholm. Stockholm, Rootsi, 15.–18. mai 2019.
- Lõuk, Kristi „Is a more paternalistic framework needed to respect and enhance participants's autonomy? The challenge of electronic informed consent“, 33rd European conference on philosophy of medicine and health care „Philosophy at the Edge of Medicine“. Oslo, Norra, 7.–10. august 2019.
- Lõuk, Kristi „Elektrooniline informeeritud nõusolek inimuuringutes: otsides tasakaalupunkti isikuautonoomia austamise ja paternalismi vahel“, XV Eesti filosoofia aastakonverents. Tallinn, 31. august 2019.
- Meriste, Heidy, loeng „Can you feel guilt about the future?“, Humane Philosophy Project / Ian Ramsey Centre's 2018–2019 seminar series. Oxford, 17. jaanuar 2019.
- Meriste, Heidy „Against Exclusively Retrospective Guilt“, Helsinki ülikooli praktilise filosoofia seminar. Helsingi, 13. märts 2019.
- Meriste, Heidy „Empaatilise süütunde anatoomiast Jaan Krossi loomingus“, Eesti Kirjandusmuuseumi IX kirjandusteaduse suvekool „Kirjanduse empaatiline hääl“. Juhan Liivi muuseumis Alatskivi lähistel, 14.–15. juuni 2019.
- Meriste, Heidy „Differentiating Guilt and Shame“, suvekoolis „Empathy, Ethics, and Errors“. Pühajärve, 18.–21. juuni 2019.

- Meriste, Heidi „Guilt, Anxiety, and Normative Vulnerability“, International Society for Research on Emotion (ISRE) aastakonverents. Amsterdam, 10.–13. juuli 2019.
Ettekande kaasautor ning presenteerija oli Juliette Vazard Genfi ülikoolist.
- Meriste, Heidi „In Defense of a Unified Conception of Guilt“, Thumose uurimisgrupi seminar. Genfi Ülikool, 03. oktoober 2019.
- Simm, Kadri „Artificial intelligence in medicine“, Annual Workshop of the Nordic Baltic Network of Philosophy of Medicine and Bioethics. Tartu, 11.–12. juuni 2019.
- Orsi, Francesco „Hume and the Guise of the Bad“, XV Eesti filosoofia aastakonverents. Tallinn, 30.–31. august 2019.
- Orsi, Francesco „An explanatory objection to the fitting attitude analysis of value“. Moskva, HSE, september 2019.
- Orsi, Francesco „An explanatory objection to the fitting attitude analysis of value“, Thumos Seminar. Fran Geneva, oktoober 2019.
- Remmik, Marvi; Parder, Mari-Liisa „RITA uuringu „Teaduseetika järelevalve ja toetamise riikliku süsteemi loomine Eestis“ vahekokkuvõte“, Eesti Teadusagentuuri teadusfoorum „TeadusEST 2019“. Tartu, 10. detsember 2019.
- Sutrop, Margit „Teadus, väärtused ja vastutus“, Haridus- ja teadusministeeriumi haridus- ja teadusstrateegia teaduse päev. Tallinn, 28. jaanuar 2019.
- Sutrop, Margit „Visioonist: väärtused ja vastutus“, Haridus- ja teadusministeeriumi „Visioonikonverents – tark ja tegus Eesti 2035“. Tallinn, 15. aprill 2019.
- Sutrop, Margit „The value-alignment problem: the challenges of integrating ethics into AI“, XV Eesti filosoofia aastakonverents. Tallinn, 30.–31. august 2019.
- Sutrop, Margit „Research ethics in Estonia“, Horizon 2020 project PRO-RES workshop. Tallinn, 10. mai 2020.
- Sutrop, Margit „Should We Trust Artificial Intelligence?“, seminarisari Ethics in AI Context. University of Toronto, Kanada, 24.10.2019.
- Sutrop, Margit „Iseloomukasvatus kui väärtuskasvatuse meetod: Eesti kogemus“, väärtuskasvatuse 12. konverents „Harjutades kasvab iseloom“. Tartu, 9. detsember 2019.
- Sutrop, Margit „Eesti hea teadustava – *quo vadis?*“, Eesti Teadusagentuuri teadusfoorum „TeadusEST 2019“. Tartu, 10. detsember 2019.
- Volberg, Mats „Digital society and citizen“, Digital Agenda for Estonia 2021+. Tallinn, 16. september 2019.

Osalemine projektide töökohtumistel

Aeg	Kohtumise tüüp ja toimumiskoht	Projekti nimi	Osaleja/esindaja keskuse poolt
29.01– 02.02.2019	ACCOMPLISSH Co-creACTION Summit, Barcelona	ACCOMPLISSH	Kristi Lõuk, Mari-Liisa Parder, Eva-Kaia Vabamäe
26.– 28.02.2019	ACCOMPLISSH projekti lõppüritus: „Co-creating Horizon Europe. The impact of social sciences and humanities on future generations“ Brüssel	ACCOMPLISSH	Kristi Lõuk, Mari-Liisa Parder
1.– 6.06.2019	World Conference on Research Integrity, Hong-Kong	RITA4 ja Eesti uuringute tippkeskus	Margit Sutrop, Kristi Lõuk, Mari-Liisa Parder, Marten Juurik
25.– 28.06.2019	Sümposium „eHealth Challenges – Identification and Analysis“	ATHIKA	Kadri Simm, Triin Paaver
11.– 12.09.2019	Norra riiklike eetikakomiteede (FEK) ja Soome teaduseetika nõukogu töökohtumine	RITA4	Mari-Liisa Parder, Kristi Lõuk
23.– 25.09.2019	Pro-Res meeting in Strasbourg	Pro-Res	Mari-Liisa Parder
30.10.2019	Osalemine Horisont 2020 projekti PRO-RES töökohtumisel Brüsselis	Pro-Res	Margit Sutrop

III. ÕPPETEGEVUS

Kaitstud magistri- ja bakalaureusetööd

Magistritööd

Jay Allen Zameska *cum laude*, „Valuing Health: Against the Ethical View“, juhendaja **Kadri Simm**, retsensent Mats Volberg

Wael Wehbe, „A Comparative Approach to Tax Exemption: Differences Between Hospitals and Religious Institutions“, juhendaja **Mats Volberg**, retsensent Siobhan Kattago

Bakalaureusetööd

Siim Bachmann „Noël Carrolli sisupõhise esteetilise kogemuse definitsiooni kaitse“, juhendaja **Marek Volt**, retsensent Merike Reiljan

Heiko Leesment „Kas liberaalne paternalism on rakendatav Robert Nozicki kontseptsioonina ideaalsest riigist?“, juhendaja **Mats Volberg**, retsensent Marek Volt

Taavi Luik „How Can Artificial Intelligence Be Risky?“, juhendaja **Mats Volberg**, retsensent Siobhan Kattago

Roland Pütsepp „Gratitude Towards States of Affairs“, juhendaja **Heidy Meriste**, retsensent Margit Sutrop

Marie Soone „Teaduse terviklikkus teaduse eetikakoodeksi raames“, juhendaja **Heidy Meriste**, retsensent Kadri Simm

Oto Tuul „Vabadus solvata: filosoofiline uurimus vihakõnест ja sõnavabaduse piiridest“, juhendaja **Mats Volberg**, retsensent Kadri Simm

Kirjutamisel olevad doktori- ja magistritööd

Doktoritööd

Kristi Lõuk „Teadlase kohustusest informeerida uuritavaid“, juhendaja prof Margit Sutrop.

Katrin Laas-Mikko „Moral Reasoning in Practical Context: Ethical Risks of Emerging Technologies“, juhendaja prof Margit Sutrop.

Heidy Meriste „The Role of Person-Focused Emotions in Our Moral Lives“, juhendaja prof Margit Sutrop.

Karel Pajus „Inimväärikus inimõiguste alusena: Kantiaanliku alusepaneku võimalikkus“, juhendaja Francesco Orsi.

Stijn van Gorkum „Hypothetical and Categorical Reasons to Be Moral for Naturalists“, juhendaja Francesco Orsi.

Sergei Sazanov „Neo-Lockean Justification of Private Property Rights“, juhendajad Helen Eenmaa-Dimitrieva and Mats Volberg.

Jay Zemeska „A Sufficentarian Account of Justice in Health Care“, juhendaja Kadri Simm.

Magistritööd

Andrey Gavrilin, juhendaja Siobhan Kattago

Anna-Liza Starkova, juhendaja Siobhan Kattago

Egle Erik, juhendaja Heidi Meriste

Meenachi Naidu, juhendaja Kadri Simm

Monica Narwani, juhendaja Francesco Orsi

Roland Püttsepp, juhendaja Francesco Orsi

Sariyya Abdullayeva, juhendajad Margit Sutrop ja Francesco Orsi

Youssef Aguisoul, juhendaja Francesco Orsi

Kursused

1) **Üleülikooliline doktoriõppe valikaine „Hea teadus: raamnõuded, väärtused ja tegevuspõhimõtted“** (HVFI.01.002, 6 EAP). Kursusega alustati 2018. aasta sügissemestril ja õpetamine jätkus 2019. aastal. Sügissemestril loetakse kursust eesti keeles ja kevadsemestril inglise keeles.

Kursuse õppejõud: Margit Sutrop (vastutav), Jüri Allik, Halliki Harro-Loit, Ruth Kalda, Aleksei Kelli, Tiina Ann Kirss, Urmas Kõljalg, Marju Lauristin, Endla Lõhkivi, Toivo Maimets, Maria Murumaa-Mengel, Lilian Neerut, Aive Pevkur, Veljo Runnel, Tobias Schulte in den Baeumen, Andra Siibak, Mari Ann Simovart, Andres Soosaar, Urmas Sutrop, Kadri Tamme, Tiiu Tarkpea.

Interdistsiplinaarne kursus on üles ehitatud pööratud klassiruumi põhimõttel.

Teemade puhul on lähtutud peamiselt „Hea teadustava“ peatükkidest, lisaks on kursusel paar laiemat teoreetilist konteksti avavat loengut. Teemad:

- 1) Mis on teadus? Teadusliku maailmamõistmise eripära. Erinevad teadusdistsipliinid ja -kultuurid, interdistsiplinaarsus.
- 2) Eetika teaduses ja teadlase eetika. Mis on hea teadus?
- 3) Teadustöö kavandamise, läbiviimise ja tulemuste rakendamise seotud eetilised küsimused.

- 4) Teadusandmete töötlemine ja isikuandmete kaitse.
- 5) Avatud teadus, teaduse avaandmed ja FAIR andmed.
- 6) Intellektuaalomand, autorsus ja publitseerimine.
- 7) Lojaalsus, huvide konfliktid ja teadlase eri rollid.
- 8) Hea teadustava ja väärkäitumine teaduses.

2) **Rahvusvaheline suvekool „Ethics, Empathy, and Errors“** (3 EAP), vastutav õppejõud Francesco Orsi (TÜ), külalisõppejõud Heidi Maibom (Cincinnati ülikool) ja Bart Strumer (Gröningeni ülikool)

Suveülikooli eesmärk oli pakutavate loengute kaudu tutvustada üliõpilastele uuemaid arenguid empaatia filosoofia ja metaetika vallas ning saada oma käimasoleva teadustöö kohta tagasisidet kaastudengitelt ja õppejõududelt ning seda kaastudengitele ise pakkuda, harjutades seeläbi ka filosoofilise ettekande pidamise oskusi.

Suvekooli toetas Tartu Ülikooli ASTRA projekt PER ASPERA (Euroopa Regionaalarengu Fond), personaalne uurimistoetus (PUT1630) „Praktiline metaetika“ ja TÜ filosoofia osakond.

Ülevaade kõigist eetikat puudutavatest kursustest Tartu Ülikoolis (kevadsemester 2019 ja sügissemester 2019)

Humanitaarteaduste ja kunstide valdkond	
	FLFI.02.003 Eetika alused, 3 EAP, Margit Sutrop (vastutav), Heidy Meriste, Karel Pajus
	FLFI.02.097 Pedagoogiline eetika, 3 EAP, Margit Sutrop (vastutav), Mari-Liis Nummert
	FLFI.02.122 Metaeetika, 3 EAP (ing), Francesco Orsi (vastutav)
	FLFI.02.138 Õpetaja eetika ja väärtuskasvatus, 3 EAP, Nelli Jung (vastutav),
	FLFI.02.148 Eetika peateemad, 6 EAP (ing), Margit Sutrop (vastutav), Heidy Meriste
	FLFI.02.168 Praktiline eetika, 6 EAP, Kadri Simm (vastutav), Halliki Harro-Loit, Aive Pevkur, Margit Sutrop, Marek Volt, Kristi Lõuk, Mats Volberg, Heidy Meriste, Marten Juurik, Francesco Orsi
	HVUS.02.005 Teoloogiline eetika, 3 EAP, Thomas-Andreas Pöder (vastutav)
	HVUS.02.092 Eetika ja religioosne mitmekesisus, 6 EAP, Roland Karo (vastutav), Ain Riistan
	HVUS.06.003 Judaisimi eetika, 3 EAP, Anu Põldsam (vastutav)
	HVVK.14.096 Mis meid ühendab killustunud maailmas? Fiktiivse maailma loomise võtted ja eetika, 6 EAP (kahes osas), Ilmar Raag

Sotsiaalteaduste valdkond

- MJJV.03.134 Ärieetika alused (eesti ja inglise keeles), 3 EAP, Anne Reino (vastutav)
- MJRI.03.096 Institutsionaalne keskkond, 6 EAP, Jüri Sepp (vastutav), Marju Lauristin, Margit Sutrop
- P2OG.02.230 Juristi kutse-eesitika, 3 EAP, Aive Pevkur (vastutav)
- SHRG.02.021 Poliitiline teooria ja eetika, 6 EAP, Eva Piirimäe
- SHUH.01.005 Infoõigus ja -eesitika, 3 EAP, Halliki Harro-Loit (vastutav), Marten Juurik
- SHUH.01.026 Sissejuhatus infoõigusesse ja -eesitikasse, 3 EAP, Marten Juurik (vastutav)
- SHUH.00.012 Kommunikatsiooni eetika, 4 EAP, Marten Juurik (vastutav)
- SOPH.00.312 Eetika probleemid psühholoogias, 3 EAP, Kairi Kreegipuu (vastutav), Katrin Pruulmann, Indrek-Ivar Määrits, Peeter Pruul
- SOZU.00.023 Teabelevi regulatsioon ja eetika, 6 EAP, Halliki Harro-Loit (vastutav)
- SVPC.03.010 Sotsiaaltöö eetika, 3 EAP, Anu Aunapuu (vastutav)
- SVHI.03.029 Eripedagoogide ja logopeedide kutse-eesitika, 3 EAP, Maili Karindi (vastutav), Merit Hallap
- P2NC.00.676 Eetika, 3 EAP, Anne Kivimäe (vastutav)

Meditsiiniteaduste valdkond

- ARFA.02.108 Bioeetika, 4 EAP, Daisy Volmer (vastutav), Andres Soosaar, Kaia Kastepõld-Tõrs
- ARTH.02.001 Meditsiinieetika, 3 EAP, Raul-Allan Kiivet (vastutav), Aime Keis
- ARTH.02.055 Meditsiiniteooria ja -eesitika, 3 EAP, Aime Keis (vastutav), Margus Lember, Helgi Kolk, Raul-Allan Kiivet, Aive Pevkur, Heli Tähepõld, Kai Part, Katrin Elmet, Kadri Simm, Kristi Lõuk, Made Laanpere
- ARTH.02.063 Bioeetika 3 EAP, Raul-Allan Kiivet (vastutav), Irja Lutsar, Toivo Maimets, Katrin Õunap, Andres Soosaar, Aime Keis, Kadri Tamme, Kai Õkva, Meego Rimmel

Loodus- ja täppisteaduste valdkond	
	LTOM.04.004 Loomuuringute eetika, 3 EAP, Urmas Saarma (vastutav)
	LTOM.04.009 Loomkatsete eetika, 3 EAP, Urmas Saarma (vastutav)

Täiendõpe

2019. aastal viidi läbi väärtusarenduse täiendkoolitused sisekoolitustena koolides ja lasteaedades. Kokku on koolitatud 125 haridustöötajat.

- 21.10.2019 Miina Härma Gümnaasium
- 21.10.2019 Kuusalu Keskkool
- 28.08.2019 Ääsmäe Põhikool
- 29.04.2019 Tallinna Kadaka Lasteaed
- 05.04.2019 J. V. Veski nim Maarja-Magdaleena Põhikool

Projekti „Hea haridus heade mõtete linnas“ raames läbi viidud kriitilise sõbra programmi tegevused ja kohtvisiidid:

- 25.02.2019–04.06.2019 Tartu Lasteaed Mõmmik (kriitiline sõber Ene Tigas)
- 06.03.2019–11.11.2019 Tartu Lasteaed Ristikhein (kriitiline sõber Ene Tigas)
- 29.03.2019–09.09.2019 Tartu Lasteaed Kannike (kriitiline sõber Merit Lage)
- 06.05.2019–19.06.2019 Tartu Miina Härma Gümnaasium (kriitiline sõber Kristi Raava)
- 30.04.2019–11.11.2019 Tartu Karlova Kool (kriitilised sõbrad Helen Hirsnik ja Nele Punnar)
- 20.05.2019–02.12.2019 Tartu Hugo Treffneri Gümnaasium (kriitiline sõber Kristi Raava)
- 12.12.2019–... 2020 Tartu Lasteaed Hellik (kriitiline sõber Ene Tigas)

Tartu Ülikooli eetikakeskuse ja Briti Nõukogu projekti „Mitmekultuuriliste koolide võrgustik: parimad praktikad väärtuspõhise koolikultuuri loomiseks“ raames läbi viidud koolitustegevused:

- 15.04.2019 võrgustiku koolitus „Tark andmekogumine kui kooli väärtuspõhiste valikukohtade vundament“, Halliki Harro-Loit
- 15.–16.04.2019 võrgustiku kohtvisiit Kristjan Jaak Petersoni Gümnaasiumis ja Tartu Luterlikus Peetri koolis
- 16.05.2019 võrgustiku koolitus „Õpilase juhitud arenguveestlus“, Meedi Neeme

16.–17.05.2019 võrgustiku kohtvisiit Rocca Al Mare koolis ja Emili koolis

20.–21.09.2019 võrgustiku sügiskool Vanaõue puhkemajas

21.09.2019 võrgustiku koolitus „Õpetaja juhitud arenguvestlus“, Meedi Neeme

Tartu Ülikooli eetikakeskuse ja Tervise Arengu Instituudi õpilaste mängu „Väärtuste avastajad“ ja selle tervise teemalise lisa koolitus

15.–16.01.2019 õpilaste mängu „Väärtuste avastajad“ ja selle terviseteemalise lisa koolitus
Tartus

22.–23.01.2019 õpilaste mängu „Väärtuste avastajad“ ja selle terviseteemalise lisa koolitus
Raplas

6.–7.02.2019 õpilaste mängu „Väärtuste avastajad“ ja selle terviseteemalise lisa koolitus
Pärnus

4.–5.12.2019 õpilaste mängu „Väärtuste avastajad“ ja selle terviseteemalise lisa koolitus
Tallinnas

Raamatukogu ja kirjanduse komplekteerimine

TÜ eetikakeskuse ja filosoofia osakonna raamatukogu koosneb praeguseks ligikaudu 6500 teosest. Raamatukokku lisanduvad teosed ning filosoofia- ja eetikaalased bakalaureuse- ja magistritööd kantakse kõik Eesti raamatukogude elektroonilisse kataloogi ESTER.

Uue kirjanduse hankimisel lähtutakse peamiselt sellest, mis on vajalik õppe- ja teadustegevuse arendamiseks ja edendamiseks. Soetatud teosed on igakülgsest abiks nii eetikakeskuse poolt organiseeritavate konverentside, kollokviumide, seminaride ettevalmistamisel kui ka erinevate analüüside läbiviimisel ning koostamisel.

Täienenud on valdkonnad: tehisintellekt ja eetika, bio- ja meditsiinieetika, poliitiline filosoofia ja teaduseetika. Kogusse on muretsatud ka haridusfilosoofiat ja -teooriaid edastavaid kirjutisi ning väärtuspõhise juhtimise alast kirjandust. Kogusse on hangitud raamatuid, mis sisaldavad käsitlusi moraali ning emotsioonide vahelistest seostest ning mis analüüsivad moraali psühholoogilisi aluseid. Lisaks on arendamist leidnud uus temaatika nagu lahkarmused.

Raamatukogu täieneb iga-aastaselt ka tänu mitmele tellitavale ajakirjale, mis on lugejatele samuti kättesaadavad. Perioodikat esineb nii eestikeelset (Akadeemia) kui ka ingliskeelset (Bioethics, Journal of Mass Media Ethics, Science and Engineering Ethics, Journal of Medical Ethics).

2016. aasta alguses saabus raamatukokku prof Harry Prossi (Freie Universität Berlin) raamatukogu (kokku umbes 1000 köidet, 42 kasti), põhiliselt saksakeelne filosoofia kirjandus, veidi ka semiootikat. Annetuse meieni jõudmise organiseerisid prof Prossi lesk Marianne Pross ja dr Rosalinde Sartorti ning selle kataloogimine kestab.

IV. ÜHISKONNALE SUUNATUD TEGEVUS

Koostööprojektid

KOOSTÖÖ HARIDUS- JA TEADUSMINISTEERIUMIGA

RIIKLIK VÄÄRTUSPROGRAMM

2015. aastal kinnitas Haridus- ja Teadusministeerium programmi „Eesti ühiskonna väärtusarendus 2009–2013“ jätkuprogrammi 2015–2020, mille elluviija on Tartu Ülikooli eetikakeskus. Programmil on kaks suunda: haridus ning ühiskonna väärtused ja eetika. Ühiskonna suunaliste tegevustena korraldame konverentse, kollokviume, anname välja raamatuid.

Väärtusprogrammi raames on kõige suuremaks projektiks **hea kooli ja hea lasteaia mudeli arendamine ja tunnustusprogrammid „Hea kool kui väärtuspõhine kool“ ja „Hea lasteaed kui väärtuspõhine lasteaed“**.

Tartu Ülikooli eetikakeskus on toetanud ja tunnustanud koolide ja lasteaedade väärtusalast tegevust juba aastast 2009. Varasemalt konkursi nime all tuntud protsess nimetati 2019. aastal ümber tunnustusprogrammiks, kuid aitab endiselt kooliperel toetatud eneseanalüüsi ja nõustamise abil leida oma kooli tugevused, omapära, arenguvõimalused ja -fookused. Tunnustusprogrammis osalemiseks ei pea näitama suurepäraseid tulemusi kõigis hea kooli/lasteaia mudeli aspektides. Oluline on soov oma tegevusi analüüsida ja mõtestada, seada uusi eesmärged, panna tähele, kus saaks paremini ja kavandada edasise tegevusi. Eneseanalüüsi protsess aitab näha ja aru saada, mida ja kuidas teha, et saada paremaks.

Tartu Ülikooli eetikakeskus korraldas 2019. aastal hea kooli ja hea lasteaia tunnustusprogramme „Hea kool kui väärtuspõhine kool“ ja „Hea lasteaed kui väärtuspõhine lasteaed“ seitsmendat korda. Eraldi on välja töötatud analüüside kirjutamise juhendid esmakordsetele kirjutajatele ja programmis varem osalenutele. Tunnustusprogrammi eesmärk on edendada koolide ja lasteaedade pädevust väärtuskasvatuse alal ning tunnustada, koguda ja levitada häid kogemusi ja praktikaid.

2019. aastal tunnustas Tartu Ülikooli eetikakeskus tiitliga „Väärtuskasvatuse kool 2019“ **Võru Kesklinna Kooli** kaasava juhtimise, vabaduse ja vastutuse kujundamise ning füüsilist ja vaimset tervist toetava väärtuspõhise koolikeskkonna loomise eest.

Samuti pälvis tiitli „Väärtuskasvatuse kool 2019“ **Võru Gümnaasium** väärtuspõhise ja teadlikult kujundatud koolikultuuri, mõtestatud koostöö väärtustamise ning avatud, koostöise ja sõbraliku koolikeskkonna loomise eest (täpsemalt: <https://www.eetika.ee/et/uudised/aasta-vaartuskasvatuse-koolid-asuvad-vorus>)

Kilingi-Nõmme Gümnaasiumi tunnustas Tartu Ülikooli eetikakeskus tiitliga „Hea kooli ekspert 2019“ tulemusliku töö eest väärtuspõhise koolikultuuri dilemmade sõnastamisel ja kooli enesehindamissüsteemi arendamisel tasakaalukate arenguteede leidmiseks.

Tiitlid „Väärtuskasvatuse lasteaed 2019“ rändasid **Kõrveküla Lasteaeda Päikeseratas** laste sotsiaalsete oskuste ning vaimse tervise mitmekülgse toetamise ja tulemusliku väärtusarenduse eest ning **Tartu Eralasteaeda Terake** väärtuspõhise ning lapsest lähtuva keskkonna loomise, protsessile keskenduva õppetegevuse ja laste usaldamise eest (täpsemalt: <https://www.eetika.ee/et/uudised/vaartuskasvatuse-randkarikas-anti-edasi-korvekulla-tartusse>).

Aastatel 2009–2019 on „Väärtuskasvatuse lasteaia“ tiitel välja antud 15 lasteaiale ja „Väärtuskasvatuse kooli“ tiitel 16 koolile.

2019. aastal liitus hea kooli ja hea lasteaia võrgustikuga 12 uut kooli ja 25 lasteaeda. Maikuust kuni novembrini said kõik analüüsitööd kriitiliselt sõpradelt kaheosalise tagasiside – esmalt said tagasiside esimese vooru tööd kriitiliselt sõpradelt kas kohtvisiidi või kirjaliku raportina. Sügisel said soovijad analüüsidele veel ka kriitiliste sõprade meeskonnalt kirjalikus vormis tagasiside.

Kohtvisiitide käigus on külastatud 14 kooli ja 24 lasteaeda.

Tunnustusprogrammi läbisid täies mahus 18 kooli ja 24 lasteaeda.

Väljavõtte osalejate tagasisidest:

- *Kõige rohkem toetas analüüsi kirjutamist kriitilise sõbra kohtvisiit, kus said paika töö fookus ja eesmärgid.*
- *Kohtvisiit andis palju inspiratsiooni ja innustust ning aitas paremini selgusele jõuda, mida ja kuidas me üldse teeme.*
- *Oleks tore, kui saaks kriitilise sõbra tuge rakendada koolis kohapeal kohe mitu päeva, et koos arutleda ja probleeme lahata.*
- *Edaspidi kasutame analüüsi meie töö tutvustamisel lapsevanematele, sisehindamisaruande koostamisel ja sisendina uude arengukavasse.*
- *Alati on algus raske, see esimene samm, aga me pole varem nii palju põhiväärtustega tööd teinud, kui viimased kaks aastat.*

Väärtuspõhise eneseanalüüsi kirjutamise toetamiseks toimusid ka koolitused, millel osales 120 haridustöötajat:

12.03.2019 koolitus „Hea lasteaed kui väärtuspõhine lasteaed“ Võsukese lasteaia (Väärtuskasvatuse lasteaed 2018)

04.04.2019 koolitus „Hea kool kui väärtuspõhine kool“ Nissi Põhikoolis (Väärtuskasvatuse kool 2018)

23.04.2019 koolitus „Mida küsin, seda saan ehk Kuidas ja milliseid andmeid koguda?“ Kilingi-Nõmme Gümnaasiumis (Väärtuskasvatuse kool 2018)

Teist aastat korraldasime traditsiooniks muutuvaid heade praktikate päevi, kus oma väärtuskasvatuslikke põhimõtteid ja parimaid praktikaid tutvustasid hea lasteaia ja hea kooli võrgustiku liikmed. Koolide heade praktikate päeval oli osalejaid 40, lasteaedade heade praktikate päeval oli 49 osalejat.

25.02.2019 heade praktikate päev Väätza Põhikoolis (Hea kooli teerajaja 2018)

12.11.2019 heade praktikate päev Kõrveküla Lasteaias Päikeseratas (Väärtuskasvatuse lasteaed 2019, Hea lasteaia edendaja 2019)

Koolituste ja heade praktikate päevade päevakavad leitavad:

<https://www.eetika.ee/et/sundmused/2019>

KOOSTÖÖ TARTU LINNAVALITSUSE HARIDUSOSAKONNAGA

2014. aastal alustas TÜ eetikakeskus koostööd Tartu Linnavalitsuse haridusosakonnaga projekti „Hea kool heade mõtete linnas“ raames. Projekti kaudu pakub Tartu linn esimese omavalitsusena Eestis oma koolidele tuge eneseanalüüsi läbimisel ning arengueesmärkide sõnastamisel. 2018 aastal liitusid projektiga ka lasteaiaid ning projekt sai nimeks „Hea haridus heade mõtete linnas“, mille eesmärk on toetada Tartu linna koolide ja lasteaedade arendustegevusi läbi Tartu Ülikooli eetikakeskuse kriitilise sõbra nõustamisprogrammi, rakendada ja levitada hea kooli ja hea lasteaia mudelit Tartu linna koolides ja lasteaedades ning korraldada arendusseminare ja ühist õppimist Tartu linna haridusametuste juhtidele ning hoolekogude esindajatele.

2019. aastal on projekti raames kriitilise sõbra programmi tegevusi läbi viidud Tartu linna 4 lasteaias ja 3 koolis.

Kokkuleppe kohaselt toimunud arendusseminarid:

04.02.2019 lasteaia hoolekogudele mõeldud koostööseminar

11.02.2019 kooli hoolekogudele mõeldud koostööseminar

20.02.2019 lasteasutuste juhtide infopäev hea lasteaia mudeli ja Tartu linna lasteaedade kvaliteedikokkuleppe lõimumise võimalused.

KOOSTÖÖ TERVISE ARENGU INSTITUUDIGA

Õpilaste mäng „Väärtuste avastajad“ sai 2017. aastal lisakäsiraamatu, mis aitab õpetajatel ja õpilastel mõtestada, kuidas lahendada elus eettulevaid võimalikke terviseiga seotud dilemmasid. Uued juhtumid panevad lapsi arutlema nii füüsilise tervise kui ka meelemürkide üle. Uute mängujuhtumite väljatöötamiseks kaardistas Tervise Arengu Instituut esmalt terviseteemad, mida oleks vaja koolis lastega käsitleda. Järgnevalt kaasas TAI juhtumite

kirjapanekusse koostööpartnereid koolide tervise-edenduse koordinaatorite hulgast ja ka teisi tervise valdkonna spetsialiste. Sarnaselt mängule ja rändeteemalisele lisale on ka tervise teemalised situatsioonid päriselulised. Tervise teemalised lisasituatsioonid töötas välja TÜ eetikakeskuse töörühm koosseisus: Laura Lilles-Heinsar, Mari-Liisa Parder, Mari-Liis Nummert, Tiia Kõnnussaar, Õne Allaje ja Triin Paaver. Lisasituatsioonide loomisele aitas kaasa Tervise Arengu Instituut, nende Tervist Edendava Kooli liikumise koolid ning Lustivere Kool, Tartu Raatuse Kool, Sillaotsa Kool, Tallinna Kunstigümnaasium, Meremäe Kool, Pärnu Rääma Põhikool, Tallinna Humanitaargümnaasium, Lätte Ühisgümnaasium, Leie Põhikool ja J. V. Veski nimeline Maarja Põhikool, kes mängu katsetasid ja tagasisidestasid.

2019. aastal korraldas Tartu Ülikooli eetikakeskus ja Tervise Arengu Instituut neli väärtuste ja noorte vaimse tervise teemalist koolitust Tartus, Raplas ja Pärnus. 2019. aasta lõpul toimus lisakoolitus Tallinnas koostöös Tervise Arengu Instituudi ja Tallinna Haridusametiga. Koolitustel osales 98 haridustöötajat üle Eesti (koolituste õpiväljundid ja päevakavad on leitavad: <https://www.eetika.ee/et/sundmused/koolitused>)

KOOSTÖÖ SA TARTU ÜLIKOOLI KLIINIKUMIGA

Alates 2018. aastast on Tartu Ülikooli Kliinikumi eetikakomitee liige dotsent Kadri Simm. Eetikakomitee ülesanne on eetiliste probleemide määratlemine ja neile lahenduste pakkumine, kliinikumi personali eetiliste hoiakute kujundamine ning eetiliste ja usalduslike suhete loomine personali hulgas ning kliinikumi töötajate ja patsientide vahel.

KOOSTÖÖ SA PÕHJA-EESTI REGIONAALHAIGLAGA

Oktoobris 2018 loodi PERHI eetikanõukogu, mille asutajaliikmeks sai professor Margit Sutrop. Eetikanõukogu ülesandeks on koostada PERHi eetikakoodeks, monitoorida koodeksi täitmist ja anda haigla personalile nõu eetika küsimustes. 2019. aastal pidas PERH eetikanõukogu oma väljasõiduistungit Tartu Ülikooli eetikakeskuses.

KOOSTÖÖ LASTEKAITSE LIIDU, SA KIUSAMISE VASTU JA MTÜ TOREGA

TÜ eetikakeskus koostöös Lastekaitse Liidu, SA Kiusamise Vastu ja MTÜ Noorteühinguga TORE löid 10. detsembril 2014 liikumise Kiusamisvaba Haridustee Eest. Liikumise asutajad otsivad ühiselt lahendusi elujõulise tegevus- ja rahastusmudeli loomiseks, et kõigisse Eesti lasteasutustesse ja üldhariduskoolidesse jõuaks kiusamist ennetav ja lahendav tõendus põhine programm. Nelja organisatsiooni ühendab tugev soov seista hea väärtuspõhise kooli eest ning usk, et hea kooli tunnuseks on turvalised suhted ja kiusamisvaba keskkond. Liikumise eesmärk on, et 2020. aastal on hea lasteasutuse ja kooli kvaliteedimärgiks see, kui seal on kõiki vanuse- ja kooliastmeid hõlmav kiusamise ennetamise ja juhtumite lahendamise süsteem. Kiusamisvaba haridustee nimel koostööd tegev liikumine soovib pakkuda ühise kommunikatsiooniplaaniga tõendus põhiseid programme, aga ka kiusamise ennetamise ja juhtumitesse sekkumise meetodikat õpetajate tasemeõppe osana. Kiusamisvaba koalitsiooni liikmete visioon on, et ennetusprogrammide kasutamist rahastab koolipidaja ise, programmide

arendamist ja nende mõju hindamist aga haridus- ja teadusministeeriumi rakendusüksus. Liikumist toetavad Haridus- ja Teadusministeerium ning Õiguskantsleri Kantselei.

2019. aastal jätkus koalitsiooni koostöö ning otsustati välja töötada kiusuennetuse roheline raamat perspektiiviga luua riiklik süsteemne poliitikate ülevaade hetkeolukorrast ja kiusuennetuse võimalustest. Lisaks avati koalitsioon uutele partneritele, kes sooviksid KVHT tegevustesse panustada ja ühises infoväljas viibida.

KOOSTÖÖ UNESCO-ga

2019. aasta UNESCO ülemaailmne filosoofiapäev Eestis tõi õpilasteni kübekese Aafrikaga seotud diskussioonist, arutati stereotüüpide ja kuvandite üle ning mõtiskleti maailmakorralduse ja eri piirkondade võimuhete teemal. Filosoofilist arutelu pidasid Hasso Krull ja Karin Veski, arutelu juhtis Mats Volberg.

KOOSTÖÖ ARVAMUSFESTIVALIGA

9.–10. augustil 2019 toimunud Arvamusfestivalil osales Tartu Ülikooli eetikakeskus kolme aruteluala töös. Arvamusfestivali Meie Tuleviku Ala programmi koostamises osalesid: Rahvusülikool 100 ja Eesti Rahvusringhääling. Tehnoloogia ala korraldamises osalesid: Tartu Ülikooli eetikakeskus, Eesti Interneti SA, Justiitsministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Andmekaitse Inspeksioon ja Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor. Väärtuste ala korraldamises osalesid: Tartu Ülikooli eetikakeskus, Eesti Inimõiguste Keskus, Mitmekesisuse kokkulepe, Sotsiaalministeerium, Eesti Kirikute Nõukogu ja MTÜ Loomus.

KOOSTÖÖ MONDO MTÜ-GA

2019. aastal arendati Mondo MTÜ-ga haridusalast koostööd. 30. mail 2019 toimus Tallinnas Vabamu muuseumis Maailmahariduse konverents, mille pealkiri oli „Naised maailma hariduses“ (täpsemalt <https://maailmakool.ee/uudised/haridusseminar2019/>). TÜ eetikakeskus viis konverentsil läbi töötuba, kus arutati Eesti ühiskonnas oluliste väärtuste ning soorollide üle. Töövahendina kasutati juhtumite raamatu „Eesti rahva sada valikut. Arutelumäng väärtustest“ (ilmunud 2019. aastal, autorid: Halliki Harro-Loit, Õne Allaje, Marten Juurik, Tiia Kõnnussaar, Laura Lilles-Heinsar, Heidy Meriste, Mari-Liisa Parder, Kertu Rajando, Katrin Velbaum ja Margit Sutrop) vastavasisulisi näidisolukordi.

Rahvusvahelise koostöö raames viidi läbi kaks koolitust Ukraina Luganski piirkonna haridustöötajatele:

1. 25.09.2019 tutvustati Luganski oblasti koolijuhtidele ja õpetajatele väärtusprogrammi loomise põhjusi ja selle raames toimunud tegevusi. Mängiti „Õpetajate väärtuste mängu“ venekeelset versiooni.
2. 08.12.2019 toimus Kiievis Eesti saatkonna ruumides koolitus hariduseetikast ja huvide konflikti vältimisest haridusasutustes. Sihtgrupp oli Ida-Ukraina õpetajad ja

direktorid. TÜ eetikakeskuse projektijuht Katrin Velbaum modereerimisel mängiti üritusel „Õpetajate väärtuste mängu“.

Ühiskonnale suunatud konverentsid

1) Konverentsisarja „Ühiseid väärtusi otsides“ raames koostöö Arvamusfestivaliga.

9.–10. augustil 2019 toimunud Arvamusfestivalil osales Tartu Ülikooli eetikakeskus kokku nelja põhjaliku aruteluga kolmel erineval Arvamusfestivali poolt kureeritud laval.

- Koostöös Rahvusülikool 100 ja Eesti Rahvusringhäälinguga korraldati arutelusid Meie Tuleviku Alal. Arutelu „Emotsionaalselt üleskõetud mehed ja traditsioonilised väärtused“ arutleti, kust on pärit Eesti väärtus- ja komberuumi olulisemad elemendid. Arutelu osalesid Aune Valk (Tartu Ülikooli õppeprorektor), Margit Sutrop (Tartu Ülikooli eetikakeskuse juhataja), Triin Käpp (Tartu Jaani koguduse õpetaja) ja Triin Vihalemm (Tartu Ülikooli kommunikatsiooniuuringute professor). Arutelu juhtis Rain Kooli (Eesti Rahvusringhääling).

Vaata arutelu [salvestust ERRist](#).

- Eesti Interneti SA, Tartu Ülikooli eetikakeskus ja Justiitsministeerium korraldasid Tehnoloogia alal arutelu „Kas pakirobotit tohib jalaga lüüa?“. Arutelu osalesid prof Margit Sutrop (Tartu Ülikooli eetikakeskuse juhataja), prof Mart Noorma (Milremi teadus- ja arendusdirektor), Kai Härmand (Justiitsministeeriumi õiguspoliitika asekancler) ja Madis Vasser (tehisintellekti psühholoog). Vestlust juhtis Tartu Ülikooli praktilise filosoofia teadur Mats Volberg.

Arutelu videosalvestus on kättesaadav [SIIN](#) ning kirjalik kokkuvõte [SIIN](#)

- Väärtuste alal korraldas Tartu Ülikooli eetikakeskus arutelu „Kuidas kohaneda kontori-Cupidoga?“ Arutelu osalesid Kärt Kinnas (Eesti Personalijuhtimise Ühingu tegevjuht), Aive Pevkur (kutse-eeitika spetsialist) ja Maret Maripuu (Tööinspektsiooni peadirektor). Arutelujuht oli Öne Allaje (Tartu Ülikooli eetikakeskuse projektijuht).

Arutelu videosalvestus on kättesaadav [SIIT](#) ning kirjalik kokkuvõte [SIIT](#)

- Tartu Ülikooli eetikakeskus korraldas väärtuste alal ka mängu „Eesti rahva sada valikut. Väärtuste mäng“ avalikku läbimängimist. Tartu Ülikooli eetikakeskuse kõige värskem väärtusmetoodiline mäng „Eesti rahva sada valikut. Väärtuste mäng“ on väärt ajaviide, mis aitab tõsiseid ja vähemtõsiseid küsimusi pingevabalt ja lustakalt arutada. Mänguolukorrad on tavalised Eestis ette tulevad valikukohad perekonna, kogukonna, lastega seotud ja kodanikuks olemise teemadel. Osalejad olid väga erinevad inimesed, kes soovisid kaasa mängida. Lauajuhtidena mängisid kaasa ka avaliku elu tegelased Evelyn Sepp ja Katrin Lust.

Arvamusfestivali pildid leiab [pildigaleriist](#).

2) Lasteaedadele suunatud konverents „Väärtuskasvatuse lasteaed: kõik, mida elus teadma pean, sain lasteaiast“.

26. septembril 2019 toimus Eesti Rahva Muuseumis Tartu Ülikooli eetikakeskuse korraldatud lasteaedade väärtuskasvatuse konverents „Väärtuskasvatuse lasteaed: kõik, mida elus teadma pean, sain lasteaiast“. Tartu Ülikooli eetikakeskus kutsus kõiki alusharidusega seotud inimesi väärtuskasvatuse konverentsile, et küsida ja arutada, millises seisus on väärtuskasvatus Eesti lasteaedades. Millised rõõmud ja proovikivid ilmutavad end väärtuskasvatusele pühendunud lasteaias? Kuidas on väärtused seotud erinevate pädevustega? Kas ja kuidas kaasata lapsevanemaid? Kuidas seda kõike teha praktikas?

Konverentsil esinesid Eve Kikas (Tallinna Ülikooli koolipsühholoogia professor), Pärje Ülavere (Haridus- ja Teadusministeeriumi välishindamisosakonna ekspert) ja Merike Mitt (Tartu Ülikooli eetikakeskuse väärtuskasvatuse koolitaja/nõustaja ja kriitiline sõber).

Konverentsil tõstisime esile tunnustusprogrammis „Hea lasteaed kui väärtuspõhine lasteaed 2019“ osalenud lasteaedu ja kuulutasime välja tänavuse „Väärtuskasvatuse lasteaias“ tiitli saaja. Varasemalt tunnustatud lasteaiad jagasid töötubades oma häid kogemusi väärtuskasvatusest igapäevaelus. Hoolivus, loodus, tervis, loovus ja koostöö olid vaid mõned näited väärtustest, mis said töötubades praktilise väljundi. Et uusi teadmisi ja praktikaid kõige tõhusamalt kasutada, tutvustasime huvilistele eneseanalüüsi koostamise aluseid ja teaduseetika põhimõtteid. Konverents ja tunnustusprogramm toimus Haridus- ja Teadusministeeriumi riikliku programmi „Eesti ühiskonna väärtusarendus 2009–2013“ jätkuprogrammi raames. Konverentsi ettekanded ja videosalvestus on kättesaadavad [SIIT](#) ning pildigalerii on üleval [SIIN](#).

3) Väärtuskasvatuse konverents „Harjutades kujuneb iseloom“

9. detsembril 2019 toimus Dorpati konverentsikeskuses Tartu Ülikooli eetikakeskuse traditsiooniline, järjekorras juba 12. väärtuskasvatuse konverents „Harjutades kujuneb iseloom“. Konverentsil uurisime, miks on vaja iseloomukasvatusele tähelepanu pöörata, kuidas tekivad sisseharjutatud käitumiskalduvused ehk vourused ning milline on õpetajate ja koolijuhtide roll keskkonna loomisel, kus õpilastel saab kujuneda hea iseloom. Värsket pilku ja uut teadmist vouruste ja iseloomu kujunemise kohta pakkusid väliseksperdid Soomest ja USAst. Lisaks esitleti konverentsil Tartu Ülikooli eetikakeskuse uue väljaande „Klassijuhataja käsiraamat“ veebiversiooni.

Konverentsil esinesid dr Eija Hanhimäki (Jyväskylä Ülikool, Soome), dr Melinda Bier (Center for Character and Citizenship, USA) ja Deborah Sanders O'Reilly (Center for Character and Citizenship, USA) ning kohalikke näiteid tõid prof Margit Sutrop (Tartu Ülikooli eetikakeskus), Siim Värvi (Tartu Herbert Masingu Kool) ja Erli Aasamets (Kilingi-Nõmme Gümnaasium).

Nagu varasematelgi väärtuskasvatuse konverentsidel, tunnustasime koole, kes osalesid tunnustusprogrammis „Hea kool kui väärtuspõhine kool“ ja andsime üle rändkarika väärtuskasvatuse koolidele 2019: Võru Kesklinna Kool ja Võru Gümnaasium. Konverentsil osales 250 õpetajat üle Eesti.

Konverentsi ettekanded ja videosalvestus on kättesaadavad [SIIT](#) ning pildigalerii tunnustamisest [SIIT](#).

Kollokviumid ja arutelud

Kuupäev	Teema ja sisu	Esinejad
04.01.2019	Arutelumängu „Eesti rahva 100 valikut“ mängimine SA Kiusamisvaba Kooli talvekoolis Paide Hammerbecki Põhikoolis.	Mängu viis läbi TÜ eetikakeskuse nooremteadur Mari-Liisa Parder, osalesid haridusvaldkonna inimesed.
05.02.2019	Arutelumängu „Eesti rahva 100 valikut“ mängimine Eesti Teadusagentuuri koolitusel.	Mängu viis läbi TÜ eetikakeskuse nooremteadur Katrin Velbaum, osalesid teadusvaldkonna inimesed.
15.02.2019	Arutelumängu „Eesti rahva 100 valikut“ mängimine	Mängu viis läbi TÜ eetikakeskuse nooremteadur Mari-Liisa Parder, osalesid TÜ ühiskonnateaduste instituudi muutuste juhtimise õppekava magistrandid.
14.03.2019	Arutelumängu „Eesti rahva 100 valikut“ mängimine	Mängu viis läbi TÜ eetikakeskuse projektijuht Õne Allaje, osalesid TÜ ühiskonnateaduste instituudi ajakirjanduse- ja kommunikatsiooni õppekava magistrandid.
26.03.2019	Arutelumängu „Eesti rahva 100 valikut“ mängimine TÜ eetikakeskuse väärtusarenduse koolitajate ja -nõustajate täiendkoolitusel.	Mängu viisid läbi TÜ eetikakeskuse projektijuht Helen Hirsnik ja nooremteadur Mari-Liisa Parder, osalesid TÜ eetikakeskuse kriitilised sõbrad.

27.03.2019	Seminar „Mida teha plagiadiga? Väärkäitumisest akadeemilises maailmas“. Seminaril arutlesime, kui lihtne on plagiati kindlaks teha. Mis on ja mis ei ole plagiati? Millised on akadeemilise kirjutamise levinumad vead ja libastumiskohad? Seminari teises pooles arutleti koos osalejatega väärkäitumise juhtumite üle ja mõeldi üheskoos, kuidas ülikool peaks sellistel juhtudel reageerima. Seminari arutelu oli sisendiks hea teadustava rikkumiskahtlustuste menetlusreeglite väljatöötamisele Tartu Ülikoolis.	Prof Margit Sutrop (TÜ humanitaarvaldkonna dekaan, eetikakeskuse juhataja), Diana Lõvi (TÜ sotsiaalteaduste valdkonna õppedisainer) ja dr Tiina Ann Kirss (TÜ Eesti mõtteloo vanemteadur, peagi ilmuva akadeemilise kirjutamise õpiku autor) Tagasisidet andsid TÜ jurist Aliis Liin ja akadeemiline sekretär dr Andres Soosaar.
10.04.2019	Arutelumängu „Eesti rahva 100 valikut“ mängimine Tallinna linnavalitsuse seminaril	Mängu viis läbi TÜ eetikakeskuse nooremteadur Mari-Liisa Parder, osalesid Tallinna koolijuhid.
18.04.2019	Arutelumängu „Eesti rahva 100 valikut“ mängimine TÜ eetikakeskuse korraldatud koostööseminaril „Väärtusarenduse praktilised vahendid“ Mäetaguse Põhikoolis.	Mängu viis läbi TÜ eetikakeskuse nooremteadur Marten Juurik, osalesid haridusvaldkonna inimesed.
24.04.2019	Arutelumängu „Eesti rahva 100 valikut“ mängimine Tallinna linnavalitsuse seminaril	Mängu viis läbi TÜ eetikakeskuse nooremteadur Katrin Velbaum, osalesid Tallinna lasteaiajuhid.
31.05.2019	Arutelumängu „Eesti rahva 100 valikut“ mängimine	Mängu viis läbi TÜ eetikakeskuse kolumnist-toimetaja Tiia Kõnnussaar, osalesid A Le. Coq'i töötajad.
18.09.2019	Arutelumängu „Eesti rahva 100 valikut“ mängimine Tartu Tudengipäevade „Sügis 2019“ raames.	Mängu viisid läbi TÜ eetikakeskuse projektijuht Õnne Allaje ja administratiivjuht Triin Paaver, osalesid tudengid.

25.09.2019	Arutelumängu „Eesti rahva 100 valikut“ mängimine Mondo MTÜ Maailmahariduse konverentsil.	Mängu viis läbi TÜ eetikakeskuse nooremteadur Katrin Velbaum, osalesid konverentsi külastajad.
------------	--	--

Avalikud esinemised

Nummert, Mari-Liis „Kuidas õppida väärtusi mängu abil?“, sotsiaalkindlustusameti noortekonverents „Avatud silmadega“. Tallinn, 30. oktoober 2019.

Nummert, Mari-Liis „Kuidas õppida väärtusi mängu abil?“, Tallinna Haridusameti konverents „Märkan ja sekkun“. Tallinn, 9. oktoober 2019.

Nummert, Mari-Liis „Räägime väärtustest“, SA Archimedese noorteagentuuri arutelupäev „Inimlikud väärtused ja noorsootöö“. Tallinn, 2. oktoober 2019.

Nummert, Mari-Liis „Mina, õpetajaks?!“, Arvamusfestivali Haridusala. Paide, 10. august 2019.

Nummert, Mari-Liis „Mis saaks kui... muudaks seaduse kehtetuks?“, Arvamusfestivali Õigusruumi ala. Paide, 9. august 2019.

Nummert, Mari-Liis. Parder, Mari-Liisa „Väärtuste mäng“ õpetajatele ja „Eesti rahva sada valikut“, Tallinna Haridusameti koolijuhtide ja -meeskondade seminaripäev. Tallinn, 10. aprill 2019.

Nummert, Mari-Liis; Hirsnik, Helen „Väärtusarenduse võimalusi“, Tallinna Haridusameti koolieelsete lasteasutuste juhtide ja meeskondade seminaripäev. Tallinn, 13. veebruar 2019.

Nummert, Mari-Liis. Hirsnik, Helen „Väärtusarenduse võimalusi“, Tallinna Haridusameti koolijuhtide ja -meeskondade seminaripäev. Tallinn, 5. veebruar 2019.

Kadri Simm „Ethics Frontiers in Genetics“, Erasmus Student Network and iGem (The International Genetically Engineered Machine) panel discussion and movie night with geneticists (Mart Loog, Mait Metspalu). Tartu, 19. sept. 2019.

Sutrop, Margit; Velbaum, Katrin; Parder, Mari-Liisa; Juurik, Marten seminari korraldamine „Mida teha plagiaadiga?“, 27. märts 2019.

Sutrop, Margit, Parder, Mari-Liisa, Kõnnusaar, Tiia et al . Väärtuste ja vastutuse visioonipaberi koostamine ja esitlemine konverentsil „Visioonikonverents: Tark ja tegus Eesti 2035“. Tallinn, 15. aprillil 2019.

Sutrop, Margit, ettekanne „Eetikaküsimused Euroopa Komisjoni taotlustes“, humanitaarteadlaste koolitussarjas, 26. november 2019.

Volberg, Mats „Söögem liha, et päästa loomad“, esinemine Jõgeva Gümnaasiumis, 16.01.2019.

Volberg, Mats „Kus on sinu moraalne pidur?“, esinemine 9. klasside lahtiste uste päeval
Tartu Ülikoolis, 07.02.2019.

Volberg, Mats „Kus on sinu moraalne pidur?“, esinemine lahtiste uste päeval Tartu Ülikoolis,
27.02.2019.

Volberg, Mats „Kas pakirobotit tohib jalaga lüüa?“, esinemine Äripäeva raadios. 10. juuni
2019.

Volberg, Mats „Söögem liha, et päästa loomad“, esinemine Valga Gümnaasiumis,
20.09.2019

Volberg, Mats „Söögem liha, et päästa loomad“, esinemine Tamme Gümnaasiumis,
8.10.2019

Raamatud

1) **Raamatu „Tagasiside. Käsiraamat õpetajale, lapsevanemale ja koolijuhile“ trükkimine.** Raamat kirjeldab lugejale tagasiside eripärasid ja võimalusi nii õpetaja, õpilase, koolijuhi kui ka juhtimiskoolitaja vaatenurgast. Lisaks ekspertide artiklitele on raamatukaante vahel intervjuud koolijuhtide ja õpetajatega ning katkendeid õpilaste esinemistest kultuuri- ja hariduskongressil. Raamat sisaldab tagasiside ja hindamise teemalisi ekspertide artikleid (prof Margit Sutrop, prof Tõnu Lehtsaar, prof Halliki Harro-Loit; Grete Arro, TLÜ haridusteaduste instituudi teadur; Agne Kosk, õpetaja; Helen Hirsnik, Tartu Ülikooli eetikakeskuse Hea Kooli projektijuht), intervjuusid koolijuhtidega (Toomas Kruusimägi, Tõnis Lukas, Indrek Lillemägi) ja õpetajatega (Piret Kerge, lasteaiaõpetaja, Tartu lasteaed Lotte; Taimi Ruusmäe, klassiõpetaja, humanitaar- ja loodusainete õpetaja, Tartu Kivilinna Kool; Peeter Jõeloo, matemaatika, füüsika, programmeerimise ja loovõpetaja, Tartu Forseliuse Kool; Anneli Jõgioja, eesti keele ja kirjanduse õpetaja, Kristjan Jaak Petersoni Gümnaasium). Õpilaste vaatenurka ja tagasisidet koolile esindavad katkendid kultuuri- ja hariduskongressil „Õppimine ja haridus Eesti kultuuris“ 2018 esitatud kavast. Raamatu toimetaja ja intervjuude läbiviija Tiia Kõnnussaar, konsultandid Helen Hirsnik, Mari-Liis Nummert, Mari-Liisa Parder, Nele Punnar ja Margit Sutrop.

2) **Raamatu „Klassijuhataja käsiraamat. Klassijuhatajale, aineõpetajale, koolijuhile“** veebiversiooni avaldamine. Raamatu eesmärk on kutsuda lugejat mõtlema väärtusdilemmade ja -valikute üle, millega iga klassijuhataja, aineõpetaja või koolijuht oma töös kokku puutub. Mis on see tulemus, mida me õpetajatena oma töös näha tahame? „Klassijuhataja käsiraamat“ pakub heaks klassijuhatajaks, heaks õpetajaks kasvamiseks nii teoreetilist teadmist kui ka praktilisi nõuandeid. Õpetaja Lemme Randma analüüsib klassijuhataja erinevaid rolle, sh klassikultuuri looja ning väärtuskasvatava rolli. Professor Halliki Harro-Loit kirjeldab klassijuhataja kommunikatiivseid rolle ning koos psühholoog Karmen Paltsi ja õpetaja ning koolitaja Meedi Neemega arenguestluse eripärasid. Sotsiaalpedagoog ja haridusnõustaja Helen Hirsnik arutleb klassijuhataja ja tugispetsialisti koostöö korraldamise üle.

Raamatust võiks tuge olla nii noorele kui ka pikaajalise kogemusega pedagoogile. Mõtiskledes peatükkide lõpus olevate küsimuste üle, saab lugeja kas kirjutatuga nõustuda või kolleegidega arutleda ja vaielda. Iga kogemus on unikaalne, iga kogemus väärrib refleksiooni ja jagamist, et õpetajad tunneksid suuremat mõtestatust ja rõõmu oma tööst ning õpilased tuleksid kooli rõõmuga.

Raamat on kättesaadav nii tervikuna kui ka peatükkide kaupa aadressil

<https://www.eetika.ee/et/klassijuhataja-kasiraamat>

Meedia

Valik eetikakeskuse kolumnist-toimetaja Tiia Kõnnussaare ja teiste kirjutatud artikleid:

18.01.2019 Õpetajate Leht, Margit Sutrop

„[Lasteaedade kiituseks](#)“

22.01.2019 Postimees, Margit Sutrop

„[Margit Sutrop: Eesti ülikoolid vastandlike ootuste tõmbetuules](#)“

25.01.2019 ERR, Margit Sutrop

„[Margit Sutrop: eutanaasia kui eetiline miiniväli](#)“

15.02.2019 Õpetajate Leht, Helen Hirsnik

„[Hernestel põlvitamise aeg on möödas](#)“

28.02.2019 Postimees, Margit Sutrop

„[Paindlikud õpiteed – tulevikuhariduse suurim muutus](#)“

02.03.2019 Eesti Päevaleht, Margit Sutrop

„[Margit Sutrop: Eesti ülikoolid ei tegele plagiaadijuhtumitega süsteemselt. Loodan, et Vakra juhtum muudab olukorda](#)“

22.03.2019 Sirp, Tiia Kõnnussaare intervjuu Olga Schihalejeviga

„[Spirituaalsus on osa inimesest, osa tema identiteedist](#)“

23.03.2019 Eesti Päevaleht, Margit Sutrop

„[Margit Sutrop: tõde ja õigus Eesti poliitikas - kes valitsusvastutust kandes unustab oma väärtused, on petis](#)“

03.05.2019 Õpetajate Leht, Tiia Kõnnussaar

„[Väärtused koolis 1: Väärtuskasvatus - mis see tegelikult on?](#)“

10.05.2019 Õpetajate Leht, Tiia Kõnnussaar

„[Meie igapäevane väärtuskasvatus 2: inspireerivaid näiteid tegelikkusest](#)“

16.05.2019 Tartu Postimees, Margit Sutrop

„[Margit Sutrop: rahvusülikool hoiab meie põhiväärtusi. Olgu ajad ja olud millised tahes](#)“

17.05.2019 Õpetajate Leht, Tiia Kõnnussaar

„[Meie igapäevane väärtuskasvatus 3: Õpilaste keelereisid toetavad kooli väärtusi](#)“

24.05.2019 Õpetajate Leht, Tiia Kõnnussaar

„[Meie igapäevane väärtuskasvatus 4: Võsukese lasteaias otsustavad lapsed ise](#)“

31.05.2019 Õpetajate Leht, Tiia Kõnnussaar

„[Meie igapäevane väärtuskasvatus 5: Päev, mil Haapsalu koolid ja kogukond hingavad ühes rütmis](#)“

09.08.2019 Postimees, Margit Sutrop

„[Margit Sutrop: teadlased arvamusefestivalil – kas arvamus- või teadmislidrid?](#)“

12.09.2019 MIHUS, Tiia Kõnnussaar ja Nelli Jung

„[Iga otsuse taga on väärtused](#)“

„[Milline väärtuskasvataja oled sina?](#)“

13.09.2019 Delfi, Õnne Allaje

„[Romantilised suhted on kontoris kerged tekkima. Miks on põhjust sellest rääkida, kust jookseb piir ja kuidas ikkagi käituda?](#)“

September 2019 Universitas Tartuensis, Tiia Kõnnussaar

„[Kõige tähtsam on mitte olla ükskõikne](#)“

23.09.2019 Tartu Postimees, Tiia Kõnnussaar

„[Tiia Kõnnussaar: kas kultuuripealinnas sobib võõraid altkulmu põrnitseda?](#)“

27.11.2019 Eesti Päevaleht, Tiia Kõnnussaar

„[Kuidas eestlased oma ohvrimentaliteedist üle saaksid?](#)“

29.11.2019 Sirp, Margit Sutrop

„[Ülikool kui teaduse koda ja rahvuslik kultuuriistandus](#)“

29.11.2019 Õpetajate Leht, Tiia Kõnnussaar

„[Vabadus ja loovus käivad käsikäes](#)“

13.12.2019 Õpetajate Leht, Tiia Kõnnussaar

„[Grüüne Ott: Lapsest lähtuv kasvatus ei tähenda vabakasvatust](#)“

Eetikaveeb

Eetikaveebi olulised, aktiivselt täienevad osad eetika ja moraali valdkonna teemad, väärtusarenduse ning hea kooli ja lasteaia rubriik. Väärtusarenduse all on kättesaadav riikliku väärtusarendusprogrammi „Eesti ühiskonna väärtusarendus: 2009–2013“ jätkuprogrammi aastateks 2015–2020 tekst ning varasema programmi kokkuvõte. Võimalik on tutvuda väärtustealase kirjanduse, uuringute, ettekannete ning institutsioonidega. Lisaks on väärtusarenduse all tunnustusprogrammide ja koolituste osa, kust saab infot riikliku väärtusprogrammi raames korraldatud tunnustusprogrammide, koolidele ja lasteaedadele suunatud koolituste ning konverentside kohta. Samuti on kirjas võimalused õpetajate täiendõppeks, õpetajate „Väärtuste mängu“, õpilaste mängu „Väärtuste avastajad“ ning arstide „Väärtuste mängu“ tutvustus ja info Tartu Ülikooli eetikakeskuse väärtusarenduse koolitajate kohta. Väärtusarenduse all saab tutvuda ka valiku hea kooli ja hea lasteaia nimelistel konkurssidel (alates 2019 tunnustusprogramm) osalenud koolide ja lasteaedade eneseanalüüsidega.

„Hea kooli ja lasteaia“ rubriigis on oluline info tunnustusprogrammide „Hea kool kui väärtuspõhine kool“ ja „Hea lasteaed kui väärtuspõhine lasteaed“ kohta. Samuti on seal üleval hea kooli ja hea lasteaia mudelid ning tunnustusprogrammide üksikasjalikud osalemisjuhendid nii alustavatele osalejatele kui ka neile, kes on varasemalt eneseanalüüsi esitanud. Rubriigist leiab infot eetikakeskuse väljaantavate tunnustuste kohta ning taustamaterjale koolide ja lasteaedade väärtusarendusalase toetamise alal.

Eetikaveebis on ülevaatlik kalender, mis kajastab Eestis toimuvaid haridust, väärtusi, teadust ja eetikat puudutavaid seminare, konverentse, koolitusi jt üritusi. Foorum pakub veebiküllastajatele võimalust arutleda oluliste eetikate, väärtuste ja väärtuskasvatuse puudutavate küsimuste üle. Põhjalikumaid teemakäsitlusi nii lugejatel kui ka eetikakeskuse töötajate poolt saab lugeda rubriigist „Eetikakeskus kirjutab“. Eetikaveebil on ka ingliskeelne versioon, milles tutvustatakse väärtusarenduse alal tehtavat tööd, eetika uurimist ja õpetamist Eestis.

Eetikaveebil oli 2019. aastal keskmiselt 3800 külastajat kuus. Kõige aktiivsemad külustusperioodid on veebruaris, mil kuulutasime avatuks hea kooli ja hea lasteaia nimelised tunnustusprogrammid ning sügisel enne lasteaedade ja koolide väärtuskasvatuse konverentse. Detsembris 2019 oli veebiliiklus kõrge ka pärast traditsioonilise väärtuskasvatuse konverentsi toimumist ning külastajad käisid „Klassijuhataja käsiraamatu“ veebiversiooni lugemas.

Kõige sagedamini, 72,4% juhtudest, jõutakse eetikaveebi orgaaniliselt (st läbi mõne otsingumootori nagu Google, Bing vms kasutades otsisõnu nagu „eetika“, „eetikaveeb“, „eetikakoodeks“, „value education“). Märkimisväärne osa külastusi tuleb ka TÜ eetikakeskuse partnerkoolide ja -lasteaedade kodulehekülgedelt. Suurim osa külastajaid pärineb Eestist (87,17%).

Kõige sagedamini külastatud sisuleheküljed eetikaveebis olid:

„Eetika ja moraal“: <https://www.eetika.ee/et/eetika/eetika-moraal>

„Hea kool ja hea lasteaed“: <https://www.eetika.ee/et/hea-kool-lasteaed>
„Sotsiaalsed probleemid“: <https://www.eetika.ee/et/sotsiaaleetika/probleemid>
„Kutse-eetika“: https://www.eetika.ee/et/moraal/kutse_eetika
„Tunnustusprogramm „Hea lasteaed kui väärtuspõhine lasteaed 2019““:
<https://www.eetika.ee/et/hea-kool-lasteaed/tunnustusprogramm-hea-lasteaed-vaartuspohine-lasteaed-2019>

Populaarsed teemalehed kajastasid ka eetikakeskuse iga-aastaseid konverentse, väärtuste ja väärtuskasvatuse temaatikat ning Eesti head teadustava. Kõigil neil lehekülgedel oli vähemalt 1700 vaatamist, sh unikaalseid külastusi üle 1200. Detsembri esimeses pooles avalikuks saanud „Klassijuhataja käsiraamat“ muutus pärast avalikuks saamist väga populaarseks ning kogus kiiresti enam kui pooltuhat külastust. Igal aastal on „Eetika ja moraal“ kõige külastatavam lehekülg (sh kõige sagedasem maandumisleht), kuna sealt hargneb eetikaveeb edasi paljudele teistele teemadele, mis lugejale huvi pakuvad. Selline kasutajate käitumine annab märku, et veebis käiakse tõepoolest konkreetse infovajaduse ja -huvi pärast.

Oluline on märkida, et eetikaveebi külastajate pörkemäär on 2019. aastal vähenenud. See tähendab, et eetikaveebi sattudes „kaob“ vähem külastajaid ära. Seoses Tartu Ülikooli välisveebi uuenduste ja välisilme muutustega alustasime 2019. aastal veebi toimetamist, mille põhiosa jääb aastasse 2020. Jätkub töö eetikaveebi kasutajasõbralikumaks muutmisel.

V. TÖÖTAJAD

Praktilise filosoofia professor Margit Sutrop on eetikakeskuse juhataja alates selle loomisest 2001. aastal. Ta on saanud diplomi ajakirjanduse erialal ja magistrikraadi filosoofias Tartu ülikoolist ning doktorikraadi filosoofias Konstanzi ülikoolis. Ta on *Academia Europaea* liige. Tema peamised uurimisvaldkonnad on moraali- ja poliitikafilosoofia, bioetika, ärieetika, esteetika ja haridusfilosoofia. Margit Sutrop on avaldanud arvukalt nii teaduslikke kui populaarteaduslikke artikleid. Ta on Euroopa Komisjoni teadusdirektoraadi eetika ekspert, Eesti Bioetika Nõukogu, Põhja-Eesti Regionaalhaigla eetikakomitee ja ametnikueetika nõukogu liige. Ta on ka TÜ humanitaarteaduste ja kunstide valdkonna dekaan.

Triin Paaver (1,0) töötab eetikakeskuse koordinaatorina alates 2006. aasta maist, alates detsembrist 2019 on tema ametinimetuseks administratiivjuht. Triinu tööülesannete hulka kuulub eetikakeskuse igapäevaelu korraldamine ja arvepidamine ning professor Sutropi igakülgne assisteerimine, samuti kuulub ta Eetikaveebi toimetusse. Triin lõpetas Tartu Ülikooli semiootika ja kulturoloogia eriala 2006. aastal (4+2). Alates 2016. aastast on ta filosoofia ja semiootika instituudi nõukogu liige ja MTÜ Filosoofiasõprade Seltsi asutaja ning juhatuse liige. Aastatel 2017.–2019. õppis Triin Tallinna Tehnikaülikoolis ja omandas personalijuhtimise magistrikraadi.

Kristi Lõuk töötab eetikakeskuses 2003. aasta veebruarist. 2019. aasta juunist on ta eetikakeskuse nooremteadur (0,5). 2006. aasta augustist on Kristi eetikakeskuse projektijuht (0,1). Kristi on lõpetanud filosoofia osakonna 2002. aastal (BA) ning magistriõppe (4+2) filosoofias 2010. aastal ning jätkab õpinguid doktorantuuris. Kristi on eetikakeskuse nõukogu liige. Alates jaanuarist 2007 on Kristi TÜ inimuuringute eetika komitee liige, alates 2016. aasta septembrist selle aseesimees.

Mari-Liisa Parder töötab eetikakeskuses projektijuhina (0,5) alates 2010. aasta septembrist. Alates 2019. aastast on ta eetika nooremteadur (0,5). Tema tööülesannete hulka kuulub erinevates teadusprojektides osalemine ning teaduseetika alane uurimistöö. Mari-Liisa lõpetas 2008. aastal Tartu Ülikoolis bakalaureuseõppe filosoofia erialal, omandas 2011. aastal kommunikatsioonijuhtimise magistrikraadi ning jätkab õpinguid samas doktorantuuris.

Katrin Velbaum on eetikakeskuses projektijuhina (0,5) vahelduvalt töötanud aastast 2008, muuhulgas koordineerinud riikliku väärtusprogrammi tegevusi. Aastast 2019 töötab Katrin ka eetika nooremteadurina (0,3), uurides teaduseetikat ja hea teaduse ning hea teadustava teemasid. Katrin on lõpetanud Tartu Ülikooli magistriõppe filosoofia erialal 2010. aastal ning õpib praegu samal erialal edasi doktorantuuris. Õppeaastal 2015/2016 oli Katrin end täiendamas Ilia Riiklikus Ülikoolis Gruusias. Alates 2016. aasta sügisest on tema ülesanded põhiliselt seotud hea teadustava projekti, doktoriaine „Hea teadus: raamnõuded, väärtused ja tegevuspõhimõtted“ ning mängu „Eesti rahva sada valikut“ väljatöötamisega.

Nelli Jung (0,1) töötas eetikakeskuses projektijuhina alates 2009. aasta jaanuarist kuni 2019. aasta lõpuni. Tema tööülesanded olid seotud väärtusarendusalaste projektide koordineerimisega

ja läbiviimise ning eetikaveebi arendamisega, ka tegeles ta väärtuskasvatuse metoodikatega. Nelli on lõpetanud Tartu Ülikooli magistriõppe (4+2) filosoofia erialal 2009. aastal.

Helen Hirsnik (0,5) töötab eetikakeskuse Hea Kooli projektijuhina 2014. aasta augustist. Tema tööülesanded on seotud hea kooli mudeli väljatöötamise koordineerimise ja hea kooli projektiga seonduvate ürituste korraldamisega. Helen on lõpetanud Tartu Ülikooli sotsiaal- ja haridusteaduskonna magistriõppe põhikooli mitme aine õpetaja õppekaval. Helen on töötanud sotsiaalpedagoogina ja annab Tartu Ülikoolis sotsiaalpedagoogika loenguid.

Mari-Liis Nummert (1,0) töötab eetikakeskuse väärtuskasvatuse kooli projektijuhina 2015. aasta oktoobrist. Tema tööülesanded on seotud eetikakeskuse koostööprojektide (Eesti Pagulasabi, Tervise Arengu Instituut, Briti Nõukogu) koordineerimise, „Väärtuste ja vastutuse“ ekspertrühma töö läbiviimise, Arvamusfestivali ning väärtusprogrammiga seonduvate avalike ürituste korraldamisega. Mari-Liis on lõpetanud Tartu Ülikooli usuteaduskonna ja Tallinna Ülikooli õpetajakoolituse ning õpib Tallinna Ülikooli kasvatusteaduste erialal. Mari-Liis on Noored Kooli osalejana õpetanud ajalugu ja ühiskonnaõpetust ning töötas ühiskonnaõpetuse õpetajana Sillaotsa Koolis.

Nele Punnar (1,0) töötab eetikakeskuse projektijuhina alates 2015. aasta oktoobrist. Tema tööülesanded on seotud hea kooli ja lasteaia mudeli arendamise, tunnustusprogrammide „Hea kool kui väärtuspõhine kool“ ja „Hea lasteaed kui väärtuspõhine lasteaed“ eestvedamise hea kooli projektiga seonduvate koolituste ja seminaride korraldamise, koostööprojekti „Hea haridus heade mõtete linnas“ koordineerimise ning kriitiliste sõprade programmi arendamisega. Nele on lõpetanud Tartu Ülikooli haridusteaduskonna magistriõppe klassiõpetaja erialal ning on varem töötanud põhikooli õpetajana ja õpetaja professionaalse arengu koordinaatorina.

Tiia Kõnnussaar (1,0) töötab eetikakeskuses kolumnist-toimetajana alates aprillist 2015. Tema tööülesanded on eetikateemaliste kolumnide kirjutamine ja toimetamine, avalikkuse teavitamine väärtusarendusprogrammist jt eetikakeskuse tegevustest, raamatute ja teiste eetikakeskuses välja antavate trükiste, uudiskirja ning eetikaveebi toimetamine. Tiia on lõpetanud Tartu Ülikooli magistriõppe meedia ja kommunikatsiooni alal 2007. aastal.

Heidy Meriste (0,5) töötab eetikakeskuses referendina alates 2013. aasta jaanuarist. Tema tööülesanded on osalemine eetikakeskuse projektides, ürituste ettevalmistamisel ning eetikakeskuse raamatukogu töö koordineerimine. 2010/11 täiendas Heidy end Jaapanis Kansai Gaidai ülikoolis, 2012 lõpetas Tartu Ülikoolis bakalaureuseõppe ja 2015. aastal magistriõppe filosoofia erialal ning jätkab hetkel sealsamas doktorantuuris.

Laura Lilles-Heinsar (0,6) töötab eetikakeskuse referendina alates 2006. aasta septembrist. Tema tööülesanded on eetikaveebi toimetamine, bibliograafiate koostamine teadusprojektidele, toimetamine ja korrektuur. Laura on lõpetanud TÜ usuteaduskonna bakalaureuseõppe (4+2) 2004. aastal.

Marten Juurik töötas eetikakeskuse referendina alates 2013. aasta augustist. Alates 2019. aasta juunist on ta eetika nooremteadur (0,5). Tema tööülesanded on eetikakeskuse väärtuskasvatuse laste metoodiliste vahendite koostamine ning osalemine erinevates

projektides. Marten lõpetas 2012. aastal Tartu Ülikooli bakalaureuseõppe ja 2014. aastal magistriõppe ajakirjanduse erialal ning jätab õpinguid doktorantuuris.

Õnne Allaje (1,0) töötab eetikakeskuses projektijuhina alates 2017. aasta jaanuarist. Tema tööülesannete hulka kuulub TÜ eetikakeskuse sise- ja väliskommunikatsiooni korraldamine, sealhulgas riikliku väärtusprogrammi tegevuste ja teiste projektide tutvustamine avalikkusele ning nende kavandamises ja korraldamises osalemine. Lisaks on Õnne ülesandeks Eetikaveebi ja eetikakeskuse kodulehe uuendamine ja toimetamine. Õnne lõpetas 2016. aastal Tartu Ülikoolis bakalaureuseõppe kommunikatsioonijuhtimise erialal ning õppis kõrvaleriala majandusteaduses. 2019. aastal omandas ta kommunikatsioonijuhtimise magistrikraadi.

Kertu Rajando (0,1) töötab eetikakeskuses referendina alates 2017. aasta novembrist. Tema tööülesannete hulka kuulub TÜ eetikakeskuse ja filosoofia ja semiootika instituudi raamatukogu teavikute kataloogimine, raamatute ja ajakirjade deponeerimine, uudiskirjanduse väljapaneku korraldamine ning muude ülesannete täitmine. Kertu lõpetas 2012. aastal Tartu Ülikooli bakalaureuseõppe filosoofia erialal, omandades kõrvaleriala psühholoogias. 2016. aastal lõpetas Kertu Tartu Ülikooli magistriõppe filosoofia erialal.

Anna Elise Rohtmets (0,25) töötas TÜ eetikakeskuse raamatukogus 2018. aasta novembrist kuni 2019. aasta septembrini. Ta on lõpetanud TÜ filosoofia eriala bakalaureuseõppe ja jätkab õpinguid filosoofia magistrantuuris (teadusfilosoofia õppetoolis).